

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรม โดยการศึกษาเอกสาร ตำรา บทความและผลงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับสภาพการลงทุนของนักลงทุน และการให้บริการของบริษัทหลักทรัพย์ และได้นำเสนอดังปรากฏในหัวข้อต่อไปนี้

- 2.1 ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
- 2.2 บริษัทเงินทุนและบริษัทหลักทรัพย์
- 2.3 การบริหารเงินทุนของบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์
- 2.4 บทบาทของบริษัทเงินทุนและบริษัทหลักทรัพย์ในระบบเศรษฐกิจ
- 2.5 การซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์
- 2.6 การเปิดบัญชีเพื่อซื้อขายหลักทรัพย์
- 2.7 แนวความคิดเกี่ยวกับการบริการ
- 2.8 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

2.1.1 ประวัติและความเป็นมาของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เป็นสถาบันซึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พ.ศ.2517 ดำเนินการในรูปของหน่วยงานที่ไม่แสวงหากำไร โดยทำหน้าที่เป็นแหล่งกลางการซื้อขายหลักทรัพย์ รวมทั้งกำหนดระเบียบกฎเกณฑ์เพื่อให้การซื้อขายหลักทรัพย์เป็นไปอย่างมีระเบียบและยุติธรรม ยังผลให้เกิดการระดมเงินออมจากประชาชนเพื่อไปลงทุนในกิจการต่าง ๆ เป็นสื่อกลางเพื่อช่วยเสริมสร้างสภาพคล่องให้แก่ตราสารประเภทต่าง ๆ ที่ผู้ประกอบการใช้เป็นเครื่องมือในการระดมทุนจากประชาชน

แต่เดิมมาธุรกิจหลักทรัพย์ในประเทศไทยเป็นเพียงการซื้อขายแลกเปลี่ยนหุ้นกันระหว่างเจ้าของกิจการต่าง ๆ ในวงจำกัด ในปี 2505 ได้มีนักลงทุนเอกชนกลุ่มหนึ่งร่วมกันจัดตั้งตลาดหุ้น

ขึ้นเป็นครั้งแรกภายใต้ชื่อ "ตลาดหุ้นกรุงเทพ" เพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางซื้อขายแลกเปลี่ยนหุ้น แต่กิจกรรมก็ยังอยู่ในวงจำกัด หลักทรัพย์ที่ซื้อขายมีจำนวน 35 หลักทรัพย์ แต่มีเพียง 7-8 หลักทรัพย์เท่านั้นที่มีการซื้อขายกันบ่อยครั้ง การซื้อขายไม่ได้เป็นไปอย่างกว้างขวางนัก มูลค่าการซื้อขายในช่วงปี 2507-2516 เฉลี่ยประมาณปีละ 50 ล้านบาท ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนยังให้ความสนใจน้อย และตลาดหุ้นในเวลานั้นยังไม่ได้ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลเท่าที่ควร

ในปี 2510 รัฐบาลได้เริ่มเห็นความสำคัญของตลาดหุ้นในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศจึงได้กำหนดแนวทางดำเนินการเกี่ยวกับตลาดหุ้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2510-2514) และในการนี้รัฐบาลได้จัดตั้งคณะกรรมการและคณะทำงานขึ้นมาดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

ในปี 2512 ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ว่าจ้าง ศาสตราจารย์ ชิดนีย์ เอ็ม ร็อบบินส์ จากมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย สหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาตลาดหุ้นในประเทศ กำลังพัฒนามาช่วยศึกษาและให้ข้อเสนอแนะแก่รัฐบาล

หลังจากที่ได้มีการทบทวนข้อเสนอแนะต่าง ๆ แล้ว ในปี 2515 รัฐบาลได้แก้ไขเพิ่มเติมและปรับปรุงให้สถาบันการเงินประเภทธุรกิจเงินทุนและธุรกิจหลักทรัพย์เข้ามาอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทย และได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พ.ศ.2517 เพื่อจัดให้มีศูนย์กลางสำหรับการซื้อขายหลักทรัพย์เพียงแห่งเดียว ในราชอาณาจักร ทำหน้าที่ส่งเสริมการออมทรัพย์และการระดมเงินทุนในประเทศ ตลอดจนให้ความคุ้มครองผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นและควบคุมดูแลการซื้อขายหลักทรัพย์ให้เป็นระเบียบ มีสภาพคล่องและมีความยุติธรรม

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ได้เริ่มเปิดทำการซื้อขายหลักทรัพย์เป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2518

ในปี 2527 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น โดยรัฐบาลได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ฉบับที่สอง ซึ่งได้อนุญาตให้บริษัทจดทะเบียนและบริษัทรับอนุญาต รวมทั้งบริษัทจำกัดที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของตลาดหลักทรัพย์สามารถออกหุ้นเพิ่มทุนหรือหุ้นกู้เสนอขายแก่ประชาชนทั่วไป เพื่อระดมทุนระยะยาวได้ตามเงื่อนไขที่กำหนด (ทั้งนี้นับแต่ปี พ.ศ.2521 ซึ่งได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัดเป็นต้นมา การระดมทุนระยะยาวด้วยการเสนอขายหุ้นให้แก่ประชาชน

ทั่วไปนั้น กระทำได้เฉพาะโดยบริษัทมหาชนจำกัดที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติดังกล่าวเท่านั้น จึงทำให้การระดมทุนของบริษัทต่าง ๆ ในตลาดแรกถูกจำกัด) พร้อมทั้งได้แก้ไขปรับปรุงบทบัญญัติ และบทลงโทษอันเกี่ยวกับการกระทำความผิดไม่เป็นธรรมในการซื้อขายหลักทรัพย์ ได้แก่ การปั่นหุ้น และการใช้ข้อมูลภายใน เป็นต้น

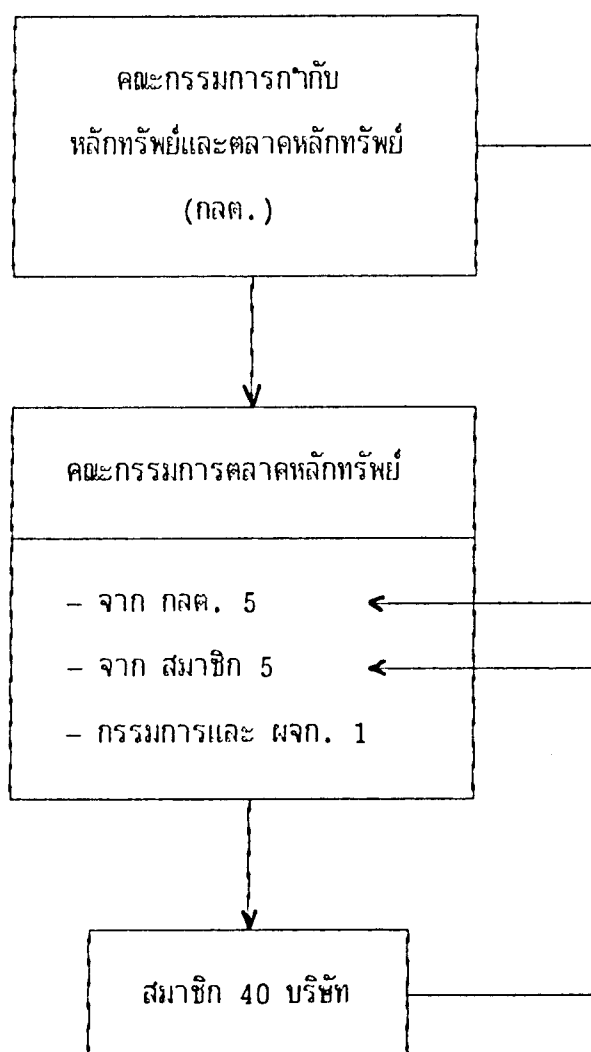
ในเดือนพฤษภาคม 2535 พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 ได้มีผลบังคับใช้ โดยมีจุดมุ่งหมายให้บทบัญญัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลตลาดหลักทรัพย์ และธุรกิจหลักทรัพย์ที่กระจัดกระจายอยู่ในกฎหมายหลายฉบับถูกนำมารวบรวมไว้ในพระราชบัญญัติฉบับนี้ เพื่อทำหน้าที่กำกับดูแลตลาดทุนทั้งระบบ ซึ่งรวมถึงการออกหลักทรัพย์จำหน่ายให้แก่ประชาชนในตลาดแรก การซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดรอง การดำเนินงานของตลาดหลักทรัพย์ ธุรกิจหลักทรัพย์ และสถาบันที่เกี่ยวข้องกับตลาดทุนและธุรกิจหลักทรัพย์ด้วย

พระราชบัญญัตินี้มีผลทำให้ พระราชบัญญัติตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยถูกยกเลิก และกิจกรรมของตลาดหลักทรัพย์ได้เข้ามาอยู่ภายใต้พระราชบัญญัตินี้แทน

2.1.2 โครงสร้างของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเป็น "ตลาดหลักทรัพย์" ภายใต้พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 เป็นนิติบุคคลที่มีลักษณะเป็นองค์กรที่กำกับดูแลตนเอง (Self-Regulatory Organization) โดยเป็นองค์กรที่โปร่งใสและน่าเชื่อถือของทางการ คณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเป็นผู้กำหนดนโยบายและควบคุมการดำเนินงานของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (กลต.) กำกับดูแลตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในขอบเขตตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

แผนภูมิที่ 1 โครงสร้างของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

2.1.3 หน้าที่ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ.2535 ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีหน้าที่

- 1) จัดให้มีการบริการเป็นศูนย์ซื้อขายหลักทรัพย์จดทะเบียน รวมตลอดถึงการจ้ระบบและวิธีการซื้อขายหลักทรัพย์ในศูนย์ดังกล่าว
- 2) ประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับตลาดหลักทรัพย์ อันได้แก่ธุรกิจให้บริการเกี่ยวกับ

หลักทรัพย์จดทะเบียน โดยเป็นสำนักหักบัญชี ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ นายทะเบียนหลักทรัพย์ ธุรกิจ การให้บริการด้านข้อมูลเกี่ยวกับหลักทรัพย์ หรือธุรกิจท่านเองเดียวกัน

3) ประกอบธุรกิจอื่นใดนอกเหนือจาก 1) และ 2) โดยได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

2.1.4 บทบาทของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ตลาดหลักทรัพย์ฯ เป็นศูนย์กลางการซื้อขายหลักทรัพย์ ตลาดหลักทรัพย์ฯมิได้เป็นผู้ซื้อหรือขายหลักทรัพย์โดยตรง แต่ทำหน้าที่เพียงดูแลให้การซื้อขายเป็นไปอย่างมีระเบียบ รวดเร็ว และยุติธรรม นอกจากนั้นแล้ว ตลาดหลักทรัพย์ฯ ยังมีบทบาทสำคัญอื่น ๆ อีกคือ

1) ส่งเสริมการออมทรัพย์และระดมเงินทุนระยะยาว

ตลาดหลักทรัพย์ฯเป็นแหล่งกลางในการซื้อขายแลกเปลี่ยนความเป็นเจ้าของในหลักทรัพย์ระยะยาว (เช่น หุ้นสามัญ หุ้นบุริมสิทธิ หุ้นกู้ พันธบัตร) ได้โดยสะดวกหรือสามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ภายในเวลาที่ต้องการ จึงเป็นการเสริมสร้างสภาพคล่องให้กับหลักทรัพย์ระยะยาวดังกล่าว ซึ่งเป็นสิ่งจูงใจสำคัญในการที่ทำให้ผู้มีเงินออมเข้ามาลงทุนในหลักทรัพย์ระยะยาวประเภทต่าง ๆ

2) ช่วยในการปรับโครงสร้างทางการเงินของธุรกิจให้มีอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Debt/Equity Ratio) ที่เหมาะสม

การที่บริษัทสามารถเพิ่มทุนได้เป็นระยะ ๆ ตามการขยายตัวของธุรกิจทำให้สัดส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นอยู่ในระดับที่เหมาะสม โดยบริษัทสามารถเลือกที่จะออกหุ้นกู้หรือหุ้นเพิ่มทุน เพื่อระดมทุนมาใช้ในการขยายกิจการได้ ทำให้การดำเนินธุรกิจมีเสถียรภาพยิ่งขึ้น

3) เป็นแหล่งกลางการซื้อขายหลักทรัพย์อย่างมีระเบียบ มีสภาพคล่องและยุติธรรม

ตลาดหลักทรัพย์ฯ เป็นศูนย์กลางในการซื้อขายหลักทรัพย์ ทำให้การซื้อขายมีระเบียบ มีสภาพคล่อง และมีความยุติธรรม เนื่องจากราคาตลาดของหลักทรัพย์เป็นไปตามภาวะอุปสงค์และอุปทานที่เกิดขึ้น

4) สนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของกิจการ

ตลาดหลักทรัพย์ฯ เปิดโอกาสให้ผู้ลงทุนเลือกลงทุนในธุรกิจต่าง ๆ และเลือกลงทุนในหลักทรัพย์นานาชนิดได้ตามเป้าหมายการลงทุนที่ต้องการ เป็นการสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วม

ร่วมเป็นเจ้าของกิจการ มีผลให้เศรษฐกิจขยายตัวและช่วยเพิ่มอัตราการจ้างงานในประเทศอีกด้วย

5) ให้ความคุ้มครองผลประโยชน์ของผู้ลงทุนและผู้ถือหุ้น

ตลาดหลักทรัพย์ฯ ให้ความคุ้มครองผลประโยชน์ของผู้ลงทุนทั้งในด้านราคาที่เป็นธรรม และด้านการให้ข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจลงทุน โดยตลาดหลักทรัพย์ฯ ได้กำหนดให้บริษัทจดทะเบียนและบริษัทอนุญาตเปิดเผยข้อมูลของบริษัท เช่น ฐานะการเงิน ผลการดำเนินงานของบริษัท นโยบายของฝ่ายบริหาร รวมทั้งข่าวสารที่จะมีผลกระทบต่อราคาหุ้นนั้น ๆ

6) ช่วยขยายฐานภาษีของรัฐบาล

บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ จะต้องมีการบัญชีที่ดี รายงานทางการเงินถูกต้องและมีมาตรฐาน ซึ่งนอกจากจะเป็นประโยชน์ทั้งต่อผู้ลงทุนในการใช้วิเคราะห์การลงทุนต่อเจ้าหน้าที่ของบริษัทเพื่อวิเคราะห์และติดตามฐานะการเงินของธุรกิจแล้ว ยังเป็นประโยชน์ต่อรัฐบาลโดยช่วยทำให้การจัดเก็บภาษีเป็นไปอย่างครบถ้วน

7) เป็นดัชนีชี้การพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศ

ตลาดหลักทรัพย์ที่มีบทบาทมากในการระดมเงินทุนและจัดสรรเงินทุนระยะยาวให้แก่ธุรกิจ จะช่วยทำให้เศรษฐกิจของประเทศมีการเจริญเติบโตสูงและมีรายได้ประชาชาติสูง ภาวะและการพัฒนาของตลาดหลักทรัพย์จึงเป็นดัชนีชี้การพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศได้

2.1.5 องค์ประกอบของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

การซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์จะเกิดขึ้นได้ต้องประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ

4 ประการ คือ

1) อุปทานของหลักทรัพย์ บริษัทที่จะนำหลักทรัพย์มาซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ต้องผ่านการอนุมัติจากกระทรวงการคลังโดยมีคุณสมบัติตามประกาศกระทรวงการคลัง โดยที่หลักทรัพย์แบ่งเป็นหลักทรัพย์ภาคเอกชน (Corporate Securities) และหลักทรัพย์ภาครัฐบาล (Government Securities) ซึ่งหลักทรัพย์ภาคเอกชนประกอบด้วยหุ้นสามัญหุ้นบุริมสิทธิ หุ้นกู้ และหน่วยลงทุน ส่วนหลักทรัพย์ภาครัฐบาลประกอบด้วยพันธบัตรรัฐบาลและหลักทรัพย์ของรัฐวิสาหกิจทั้งหลาย

(1) **หุ้นสามัญ (Common Shares)** เป็นหุ้นที่แสดงความเป็นเจ้าของบริษัท จำกัด หรือบริษัทมหาชน จำกัด บริษัทผู้ออกหุ้นสามัญจะจ่ายผลตอบแทนให้แก่ผู้ถือหุ้นในรูปเงินผล ซึ่งขึ้นอยู่กับกำไรสุทธิของบริษัท ถ้าปีใดกิจการของบริษัทขาดทุนบริษัทอาจไม่จ่ายเงินปันผลให้ก็ได้ และผู้ถือหุ้นสามัญมีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งคณะกรรมการผู้บริหารของบริษัท และอาจมีสิทธิในการซื้อหุ้นสามัญใหม่ก่อนผู้อื่นสิทธิในการซื้อหุ้นสามัญอาจออกมาในรูปใบสุทธิ (Formal Certificates) ซึ่งสามารถนำมาซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์ได้

(2) **หุ้นบุริมสิทธิ (Preferred Shares)** มีลักษณะคล้ายคลึงกับหุ้นสามัญ คือผู้ถือหุ้นเป็นเจ้าของกิจการ แต่ผู้ถือหุ้นชนิดนี้มีสิทธิได้รับเงินปันผลตามอัตราที่กำหนดไว้ก่อนแบ่งปันผลให้ผู้ถือหุ้นสามัญ และในกรณีที่บริษัทเลิกกิจการหรือล้มละลาย ผู้ถือหุ้นบุริมสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของบริษัทก่อนผู้ถือหุ้นสามัญ แต่ผู้ถือหุ้นบุริมสิทธิไม่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารของบริษัทหุ้นบุริมสิทธิของบางบริษัทอาจแปรสภาพเป็นหุ้นสามัญได้

(3) **หุ้นกู้ (Debentures)** ผู้ถือหุ้นกู้ไม่ใช่เจ้าของบริษัท แต่อยู่ในฐานะเป็นเจ้าหนี้ของบริษัท การออกหุ้นกู้เป็นการใช้ทุนเพิ่มเป็นการควนเพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุง ขยายกิจการหรือหาเงินมาชำระหนี้ เมื่อถึงกำหนดชำระผู้ลงทุนในหุ้นกู้จะได้รับดอกเบี้ยเป็นผลตอบแทนตามอัตราที่กำหนดจนถึงกำหนดไถ่ถอน ซึ่งผู้ถือหุ้นมีสิทธิที่จะได้รับเงินต้นคืน หุ้นกู้ของบริษัทอาจแปรสภาพเป็นหุ้นสามัญได้ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด

(4) **หน่วยลงทุน (Unit Trusts)** เป็นกองทุนที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นการส่งเสริมการลงทุนรายย่อย และจัดการโดยบริษัทหลักทรัพย์กองทุนรวม จำกัด บริษัททำหน้าที่ในการจัดการลงทุนในหลักทรัพย์ต่างๆ แทนผู้ถือหน่วยลงทุนกองทุนนี้อาจจะเปลี่ยนเป็นชนิดรับซื้อคืน (Open-end-Type) ให้ผู้ถือหน่วยลงทุนมีสิทธินำหน่วยลงทุนมาขายคืนให้กับบริษัทได้ ราคาซื้อคืนและราคาขายต่อจะถือราคาของหน่วยลงทุนจำนวนความมูลค่างกับทรัพย์สินสุทธิของโครงการเป็นเกณฑ์

(5) **หลักทรัพย์ภาครัฐบาล (Government Securities)** ประกอบด้วยพันธบัตรรัฐบาล ได้แก่ พันธบัตรออมทรัพย์ พันธบัตรเงินกู้ พันธบัตรลงทุน นอกจากนี้ยังมีพันธบัตรของรัฐวิสาหกิจ โดยมีรัฐบาลเป็นประกัน ได้แก่ พันธบัตรการไฟฟ้าฝ่ายผลิต หุ้นกู้ของบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และพันธบัตรธนาคารอาคารสงเคราะห์ ผู้ถือหุ้นจะอยู่ในฐานะเจ้าหนี้ของรัฐบาล ผู้ถือหุ้นจะได้รับผลตอบแทนในรูปดอกเบี้ยตามอัตราที่กำหนดจนถึงกำหนดเวลาไถ่ถอน

2) อุปสงค์ต่อหลักทรัพย์ คือ ปริมาณความต้องการที่จะซื้อหลักทรัพย์ ณ ระดับราคาต่าง ๆ กัน อุปสงค์ของผู้ลงทุนแต่ละบุคคล (Individual Investor) อาจจะไม่เหมือนกัน เพราะวัตถุประสงค์ในการลงทุนของแต่ละบุคคลแตกต่างกัน บางคนมีความต้องการที่จะลงทุนซื้อหลักทรัพย์เพียงเพื่อแสวงหากำไร คือ ต้องการกำไรส่วนทุน (Capital Gain) เรียกว่า นักเก็งกำไร (Speculators) การลงทุนซื้อหลักทรัพย์แบบนี้จึงมักจะเป็นไปในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ ในกรณีเช่นนี้หลักทรัพย์จำนวนเดิมแต่อาจมีการเปลี่ยนมือกันหลายครั้ง ทำให้อุปสงค์เพื่อการเก็งกำไรเปลี่ยนแปลงมาก แต่อุปสงค์เพื่อการลงทุนไม่เปลี่ยนแปลง โดยที่นักเก็งกำไรอาจจะได้รับผลตอบแทนสูง แต่ก็อาจขาดทุนได้จำนวนมากเช่นกัน ถ้าราคาไม่ได้เป็นไปตามที่คาดคะเนไว้ ซึ่งถือว่าเป็นความเสี่ยงจากการลงทุน อุปสงค์ในอีกกรณีคือ ความต้องการซื้อหลักทรัพย์เพื่อลงทุนจริง ๆ โดยหวังที่จะได้รับเงินปันผลในระยะยาว เรียกว่า นักลงทุน (Investors) ซึ่งการซื้อขายหลักทรัพย์ในลักษณะนี้ ผู้ลงทุนจะต้องพิจารณาคุณภาพของหลักทรัพย์ที่จะลงทุนอย่างรอบคอบ เพื่อหลีกเลี่ยงที่คาดว่าจะเกิดขึ้นต่ำที่สุด

จากการพิจารณาลักษณะการซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ ส่วนใหญ่เป็นนักเก็งกำไรในช่วงระยะเวลานั้น ๆ อย่างไรก็ตาม การพิจารณาอุปสงค์ในหลักทรัพย์นี้จะเป็นการพิจารณาถึงปริมาณการซื้อขายหลักทรัพย์ที่ผ่านตลาดหลักทรัพย์ทั้งหมด เราอาจกล่าวได้ว่า ถ้าปริมาณการซื้อขายหลักทรัพย์ผ่านตลาดหลักทรัพย์มาก แสดงว่าประชาชนให้ความสนใจต่อการซื้อขายหลักทรัพย์มากขึ้น แต่เมื่อไรก็ตามที่ปริมาณการซื้อขายหลักทรัพย์ลดลง แสดงให้เห็นว่ามีความสนใจต่อหลักทรัพย์ไม่มากนัก ซึ่งแล้วแต่ปัจจัยที่กระทบต่ออุปสงค์ในหลักทรัพย์นั้น

อาจกล่าวได้ว่า เสถียรภาพของตลาดหลักทรัพย์จะมีมากน้อยเพียงไรขึ้นอยู่กับผู้ลงทุนทั้งหลายในตลาดหลักทรัพย์ ถ้าตลาดหลักทรัพย์ประกอบด้วยผู้ลงทุนเป็นส่วนใหญ่ ตลาดหลักทรัพย์จะมีเสถียรภาพราคาหุ้นจะเคลื่อนตัวอย่างช้า ๆ ความคล่องตัวของตลาดหลักทรัพย์มีน้อย แต่ถ้าตลาดหุ้นประกอบด้วยผู้เก็งกำไรเป็นส่วนใหญ่ ราคาหุ้นจะเคลื่อนไหวเร็วมาก ตลาดหลักทรัพย์มีความคล่องตัวสูง (Liquidity) แต่ปรากฏการณ์เช่นนี้จะขึ้นอยู่กับระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น ซึ่งจะทำให้ตลาดหลักทรัพย์ขาดเสถียรภาพ ดังนั้นถ้าต้องการให้ตลาดหลักทรัพย์มีเสถียรภาพและมีความคล่องตัว จึงต้องมีทั้งนักลงทุนและนักเก็งกำไรประกอบกัน

3) บริษัทสมาชิก หมายถึง บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ (บงล.) และบริษัทหลักทรัพย์ (บล.) ซึ่งได้รับอนุญาตจากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ให้ทำหน้าที่เป็นตัวแทนในการซื้อขาย

หลักทรัพย์แทนผู้ลงทุน (Broker) และทำหน้าที่เป็นผู้ค้า (Dealer) ทำหน้าที่ซื้อขายหลักทรัพย์ เพื่อบริษัทเอง และเพื่อสะดวกในการดำเนินการซื้อขายหลักทรัพย์ ตลาดหลักทรัพย์จึงกำหนดให้ บริษัทสมาชิกกระบุชื่อย่อไว้ และมีหมายเลขประจำตัวหรือเลขที่หนึ่ง บริษัทเหล่านี้อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทย ตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 แต่บริษัทสมาชิกจะต้อง ดำเนินงานด้านนายหน้า (Broker) หรือผู้ค้า (Dealer) ให้สอดคล้องกับกฎระเบียบที่ตลาดหลักทรัพย์ได้กำหนดขึ้นอีกชั้นหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งก็คือบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ที่ไม่ได้เป็นบริษัทสมาชิกกับ ตลาดหลักทรัพย์ แต่บริษัทเหล่านี้อาจจะทำการติดต่อกับลูกค้าโดยตรง แล้วจึงนำคำสั่งซื้อขายมา เสนอต่อบริษัทสมาชิกได้อีกชั้นหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า Sub-Broker โดยได้รับค่านายหน้าแบ่งกัน ระหว่างบริษัทสมาชิกในอัตราร้อยละ 40 ของผลตอบแทนจากลูกค้า ส่วนบริษัทสมาชิกได้รับร้อยละ 60 บริษัทสมาชิกอาจจะทำหน้าที่เป็นเพียงตัวแทนหรือผู้ค้าหลักทรัพย์ (Dealer) ก็ได้ แต่บริษัท สมาชิกต้องแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าจะทำหน้าที่ใด หากทำหน้าที่เป็นตัวแทนจะได้รับค่า นายหน้าเป็นค่าตอบแทน (Commission) ตามอัตราที่ตลาดหลักทรัพย์กำหนดไว้ นับตั้งแต่จัดตั้ง ตลาดหลักทรัพย์เป็นต้นมาได้มีการเปลี่ยนแปลงการจัดเก็บค่านายหน้าในอัตราต่าง ๆ กัน และได้ มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อความเหมาะสมต่อทุกฝ่าย ปัจจุบันตลาดหลักทรัพย์ได้กำหนดอัตราค่านายหน้า ที่บริษัทสมาชิกพึงเรียกเก็บจากลูกค้าในอัตราร้อยละ 0.50 ของมูลค่าการซื้อขายหุ้นสามัญ แต่ถ้า บริษัทสมาชิกกระทำเป็นผู้ค้าหลักทรัพย์เป็นการซื้อขายในนามของตนเอง ผลตอบแทนที่ได้รับจะ เป็นรูปของกำไรหรือขาดทุนจากการขายหลักทรัพย์นั้น (Capital Gain or Capital Loss) หรืออาจจะได้รับผลตอบแทนในรูปเงินปันผล ถ้าหากบริษัทได้ถือหลักทรัพย์ไว้เป็นเวลานาน

4) ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการซื้อขายหลักทรัพย์ มี อำนาจหน้าที่ในการกำกับควบคุมบริษัทสมาชิก บริษัทจดทะเบียนและบริษัทรับอนุญาต นอกจากนี้จะ ต้องดำเนินนโยบายให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นผู้ลงทุน บริษัทสมาชิก บริษัทจดทะเบียนและบริษัทรับอนุญาต รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังมีอำนาจหน้าที่โดยตรงในการกำกับ ดูแลตลาดหลักทรัพย์

ความสำคัญของตลาดหลักทรัพย์ นอกจากทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการซื้อขายหลักทรัพย์ แล้วยังมีอำนาจหน้าที่ในการให้บริการด้านอื่น ๆ เช่น เรื่องการชำระราคาและส่งมอบหลักทรัพย์ เพื่อให้การซื้อขายสำเร็จเสร็จสิ้นทุกขั้นตอน

ต่อมา กระทรวงการคลังได้เริ่มมองเห็นความจำเป็นที่จะต้องควบคุมบริษัทที่ประกอบธุรกิจเงินทุนเพื่อให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นว่า การลงทุนของตนจะได้รับความคุ้มครองที่ดีพอ และเพื่อให้เจ้าหน้าที่ของทางราชการมีโอกาสศึกษาการดำเนินงานของบริษัทที่ประกอบธุรกิจเงินทุนเหล่านั้น ดังนั้นในปี พ.ศ.2515 ได้มีประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ว่าด้วยการควบคุม

กิจการค้าขาย อันกระทบถึงความปลอดภัยหรือผาสกแห่งสาธารณชน และกระทรวงการคลังได้ประกาศกำหนดรายละเอียดและเงื่อนไขในการอนุญาตให้ประกอบกิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ 5 (7) และ (8) แห่งประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 58 กล่าวคือ บุคคลใดจะประกอบธุรกิจเงินทุนได้ ต้องขออนุญาตจากกระทรวงการคลังโดยผ่านธนาคารแห่งประเทศไทยก่อน ซึ่งมีผลใช้บังคับต่อกิจการที่ประกอบธุรกิจเงินทุนอยู่ก่อนแล้วด้วย

ตามกฎหมาย บริษัทเงินทุนฯ ไม่อาจดำเนินการรับฝากเงินจากประชาชนได้เช่นเดียวกับธนาคารพาณิชย์ ฉะนั้นเงินทุนของบริษัทเงินทุนฯ จึงได้มาจากการขายหุ้นหรือตราสารพาณิชย์ให้แก่ประชาชน และกู้ยืมเงินจากธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินอื่น ๆ มาเป็นเงินทุนของบริษัทเงินทุนฯ ที่อยู่ในเครือของธนาคารพาณิชย์มักจะกู้เงินจากธนาคาร แม้ในอัตราดอกเบี้ยต่ำแล้วนำมาให้ลูกค้ากู้ในอัตราสูงกว่าได้

นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2516 เป็นต้นมา บริษัทเงินทุนฯ ต่าง ๆ เหล่านี้ได้มีการขยายปริมาณธุรกิจและแขนงงานธุรกิจเพิ่มขึ้นอย่างกว้างขวาง เช่น การสนับสนุนให้มีการค้าผ่อนส่ง และทำธุรกิจการเช่าซื้อรถยนต์ และประกอบกับผู้ถือหุ้นของบริษัทเงินทุนฯ มักจะประกอบธุรกิจการค้าและอุตสาหกรรมของตนอยู่ด้วย (ซึ่งนับเป็นข้อเสียที่สำคัญ) ฉะนั้นการปล่อยเงินจากบริษัทเงินทุนฯ จึงมุ่งที่จะสนับสนุนธุรกิจที่เกี่ยวข้องนั้น ๆ เป็นสำคัญด้วยและถ้าธุรกิจการค้าและอุตสาหกรรมรายได้ชดเชยกับผลประโยชน์ของตน ก็จะไม่ได้รับการสนับสนุนทางการเงินเท่าที่ควร ภาวะการณ์เช่นนี้จึงมีแนวโน้มเพื่อการผูกขาดเงินทุนที่ให้แก่ธุรกิจการค้าและอุตสาหกรรมบางประเภท เช่นเดียวกับกรณีของธนาคารพาณิชย์ ดังนั้น ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงเริ่มให้ความสนใจพิจารณาร่างกฎหมาย เพื่อควบคุมบริษัทการเงินให้รัดกุมยิ่งขึ้น

การออกใบอนุญาตประกอบธุรกิจเงินทุนได้เริ่มครั้งแรกประมาณเดือนตุลาคม พ.ศ. 2516 และเมื่อสิ้นปี พ.ศ.2516 กระทรวงการคลังได้ออกใบอนุญาตให้บริษัทจำกัดประกอบธุรกิจเงินทุนรวมทั้งสิ้น 54 บริษัท เป็นบริษัทที่ประกอบธุรกิจเงินทุนอย่างเดียว ซึ่งเรียกว่า บริษัทเงินทุน จำนวน 13 บริษัท และเป็นบริษัทที่ประกอบธุรกิจเงินทุนและธุรกิจหลักทรัพย์ ซึ่งเรียกว่า บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ อีกจำนวน 41 บริษัท หลังจากนั้นมีการออกใบอนุญาตเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงปี พ.ศ.2520 บริษัทเงินทุนที่ได้รับใบอนุญาตทั้งหมด 28 บริษัทและบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์อีก 85 บริษัท รวมทั้งสิ้น 113 บริษัท ซึ่งกระทรวงการคลังเห็นว่าเป็นจำนวนที่เพียงพอแล้ว จึงระงับการออกใบอนุญาตตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

หลังจากที่กระทรวงการคลัง และธนาคารแห่งประเทศไทยได้เข้ามามีบทบาทในการควบคุมการดำเนินการธุรกิจเงินทุน ขอบเขตของธุรกิจเงินทุนก็ได้ขยายกว้างออกไป และบริษัทเงินทุนฯ ได้ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางทางการเงินที่ระดมเงินออมจากประชาชน เพื่อนำมาให้กับผู้มีแก่ประชาชน และมีการดำเนินธุรกิจภายใต้ข้อกำหนดของกฎหมาย แต่มาตรการต่าง ๆ ที่กระทรวงการคลังและธนาคารแห่งประเทศไทยออกเพื่อใช้บังคับนั้นมีไม่มากนัก และส่วนมากมักเป็นอุปสรรคในการดำเนินงานของบริษัทเงินทุนฯ จึงทำให้การควบคุมการดำเนินงานของธุรกิจเงินทุนไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ นอกจากนี้ธุรกิจได้ขยายออกไปมากและจำนวนบริษัทที่ได้รับอนุญาตมีจำนวนมาก การลงโทษบริษัทเงินทุนหรือบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ที่ฝ่าฝืนและเลยต่อการปฏิบัติตามกฎหมายก็ทำได้ไม่สะดวก เนื่องจากต้องคำนึงถึงผลกระทบทางศาลและหากปรากฏว่าบริษัทใดมีการดำเนินงานหรือฐานะการเงินเป็นที่เสียหายแก่ประชาชนอย่างร้ายแรง กฎหมายไม่ได้ให้อำนาจแก่ทางการที่จะเข้าปกป้องคุ้มครองผลประโยชน์ของประชาชนอย่างเพียงพอ นอกจากการถอนใบอนุญาตซึ่งเป็นการลงโทษที่รุนแรง ไม่เหมาะสมจะนำมาใช้ในกรณีทั่วไป (ธนิศา จิตรน้อมรัตน์, 2530) ดังนั้น เพื่อให้การควบคุมของทางราชการมีประสิทธิภาพและให้อำนาจแก่ผู้ควบคุมมากขึ้น จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 ขึ้นใช้บังคับเมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม พ.ศ. 2522 เพื่อให้อำนาจแก่ผู้ควบคุมดูแลบริษัทที่ประกอบธุรกิจเงินทุน ซึ่งช่วยให้ประชาชนเกิดความมั่นใจในระบบธุรกิจเงินทุนมากขึ้นด้วย

ต่อมาในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2522 ได้เกิดวิกฤติการณ์ทางการเงินครั้งที่ 1 ขึ้น กล่าวคือ บริษัทราชาเงินทุน จำกัด ได้ถูกถอนใบอนุญาตการประกอบธุรกิจเงินทุนและธุรกิจหลักทรัพย์ จึงทำให้จำนวนบริษัทที่ประกอบธุรกิจเงินทุนลดลงเหลือ 112 บริษัท แต่อย่างไรก็ตามผลของวิกฤติการณ์ทางการเงินครั้งแรกก็ยังส่งผลกระทบต่อบางบริษัท โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ พัฒนาเงินทุน จำกัด ซึ่งมีปัญหาทางการเงินสะสมมานานประกอบกับการบริหารงานที่ผิดพลาดของบริษัทเองในเรื่องการให้สินเชื่อ จึงทำให้นำไปสู่วิกฤติการณ์ทางการเงินครั้งที่ 2 เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2526 แต่วิกฤติการณ์ครั้งนี้รุนแรงกว่าครั้งแรกมาก เนื่องจากส่งผลกระทบต่อสถาบันการเงินอื่น ๆ ที่ติดต่อเกี่ยวข้องกัน กระทรวงการคลังจึงได้เพิกถอนใบอนุญาตการประกอบธุรกิจเงินทุนและธุรกิจหลักทรัพย์ในปี พ.ศ. 2526 รวม 3 บริษัท

2.2.2 ประเภทและลักษณะการประกอบธุรกิจของบริษัทเงินทุนและบริษัทเงินทุน หลักทรัพย์

ตามบทบัญญัติของกฎหมาย ในการประกอบธุรกิจเงินทุนและธุรกิจหลักทรัพย์จะกระทำ
ได้ต่อเมื่อได้จัดตั้งในรูปบริษัทมหาชน จำกัด ตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชน จำกัด และได้ใบ
อนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง หรือการประกอบธุรกิจเงินทุนและธุรกิจหลักทรัพย์
จะกระทำได้ต่อเมื่อจัดตั้งในรูปบริษัทจำกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และได้รับใบ
อนุญาตให้ประกอบธุรกิจเงินทุนและธุรกิจหลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการค้าขายอัน
กระทบกระเทือนถึงความปลอดภัยหรือผาสักแห่งสาธารณชน แต่ทั้งนี้บริษัทจำกัดที่ได้รับอนุญาตจะ
ต้องมีการกระจายหุ้นไปยังผู้ถือหุ้นรายย่อยให้ได้จำนวนผู้ถือหุ้น และตามระยะเวลาที่กฎหมาย
กำหนดคือ บริษัทเงินทุนฯ ต้องมีผู้ถือหุ้นที่เป็นบุคคลธรรมดาไม่ต่ำกว่า 100 ราย โดย

- 1) ผู้ถือหุ้นดังกล่าวต้องถือหุ้นรวมกันเป็นจำนวนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 ของจำนวนหุ้น
ที่จำหน่ายแล้วทั้งหมด และ
- 2) ผู้ถือหุ้นแต่ละรายต้องถือหุ้นไม่เกินร้อยละ 0.6 ของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้ว
ทั้งหมด

จำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมดตามข้อ 1 ข้างต้นนั้น ไม่นับรวมจำนวนหุ้นที่ผู้ถือหุ้น
เป็นส่วนราชการรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนา
ระบบสถาบันการเงิน ตามกฎหมายว่าด้วยธนาคารแห่งประเทศไทยหรือนิติบุคคลที่มีกฎหมายเฉพาะ
จัดตั้งขึ้น

บริษัทเงินทุนฯ ใดมีผู้ถือหุ้นหรือการถือหุ้นไม่เป็นไปตามข้อ 1 ข้างต้นใดข้อหนึ่ง ให้
บริษัทเงินทุนฯ นั้นขอผ่อนผันจากธนาคารแห่งประเทศไทย เพื่อดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้องภายใน
เวลาที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด ในการผ่อนผันนั้นจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ไว้ด้วยก็ได้

บริษัท เงินทุนฯ ต้องมีจำนวนหุ้นที่บุคคลที่มีสัญชาติไทยถืออยู่ไม่ต่ำกว่าสามในสี่ของ
จำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด และต้องมีการเป็นบุคคลผู้มีสัญชาติไทยไม่ต่ำกว่าสามใน
สี่ของจำนวนกรรมการทั้งหมด แต่ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นต้องแก้ไขฐานะหรือการดำเนินงานของ
บริษัทเงินทุนฯ นั้น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังด้วยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทย
มีอำนาจผ่อนผันให้จำนวนผู้ถือหุ้น หรือกรรมการเป็นอย่างอื่นได้ในการผ่อนผันนั้นจะกำหนดเงื่อนไข
ใด ๆ ไว้ด้วยก็ได้

ความในข้อหนึ่งมีให้บังคับบริษัทเงินทุนฯ ที่เป็นรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ

บริษัทที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจเงินทุนเมื่ออยู่ 2 ประเภทคือ บริษัทเงินทุนและบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์

1) บริษัทเงินทุน หมายถึง บริษัทที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจเงินทุน กล่าวคือ ธุรกิจการจัดหาเงินและใช้ทุนนั้นในการประกอบกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งจำแนกประเภทได้ดังนี้

- กิจการเงินทุนเพื่อการพาณิชย์ คือ การจัดหาเงินทุนจากประชาชนและให้กู้ยืมเงินในระยะสั้น รวมทั้งการเป็นผู้รับรอง ผู้รับอาวัล หรือผู้สืบทอดเข้าแก้หนี้ส่วนตัวเงินเป็นทางค้ำประกัน

- กิจการเงินทุนเพื่อการพัฒนา คือ กิจการจัดหาเงินทุนจากประชาชนและให้กู้ยืมเงินในระยะปานกลาง หรือระยะยาวแก่กิจการอุตสาหกรรม เกษตรกรรม หรือพาณิชย์กรรมเป็นทางค้ำประกัน

- กิจการเงินทุนเพื่อการจำหน่ายและการบริโภค คือ การจัดหาเงินทุนจากประชาชนมาให้กู้ยืม เพื่อใช้เกี่ยวกับการจำหน่ายสินค้า โดยชำระราคาเป็นงวด ๆ หรือโดยการให้เช่าซื้อ ให้กู้ยืมเงินเพื่อซื้อสินค้าจากกิจการที่มีเจ้าของตนเองให้ประชาชนเช่าซื้อสินค้าที่รับโอนกรรมสิทธิ์มาจากกิจการซึ่งจำหน่ายสินค้านั้น เมื่อได้ตกลงจะเช่าซื้อหรือให้ประชาชนเช่าซื้อสินค้าซึ่งยึดได้จากผู้เช่าซื้อรายอื่น หรือรับโอนโดยมีค่าตอบแทนซึ่งสิทธิเรียกร้องที่เกิดจากการจำหน่ายสินค้า

- กิจการเงินทุนเพื่อการเคหะ คือ การจัดหาเงินทุนจากประชาชนมาให้กู้ยืมแก่ประชาชนเพื่อให้ได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในที่ดินหรือบ้านที่อยู่อาศัย ให้กู้ยืมเงินเพื่อใช้ในการจัดหาที่ดินหรือบ้านที่อยู่อาศัย สำหรับจำหน่ายแก่ประชาชนหรือให้ประชาชนเช่าซื้อ หรือจัดหาที่ดินหรือบ้านที่อยู่อาศัยมาจำหน่ายแก่ประชาชนรวมทั้งให้ประชาชนเช่าซื้อ

- กิจการเงินทุนอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

2) บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ หมายถึง บริษัทเงินทุนที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการทั้งธุรกิจเงินทุนและธุรกิจหลักทรัพย์ควบคู่กันไปด้วย

ธุรกิจหลักทรัพย์หมายความว่า ธุรกิจหลักทรัพย์ประเภทต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- กิจการนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ คือ กิจการเป็นนายหน้าหรือตัวแทนซื้อขาย หรือแลกเปลี่ยนหลักทรัพย์ให้แก่บุคคลอื่น โดยได้รับค่านายหน้าหรือบำเหน็จเป็นการตอบแทนเป็นทางค้าปกติ

- กิจการค้าหลักทรัพย์ คือ กิจการซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนหลักทรัพย์ในนามของตนเองเป็นทางค้าปกติ

- กิจการที่ปรึกษาการลงทุน คือ กิจการให้คำแนะนำแก่ประชาชนไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมเกี่ยวกับคุณค่าของหลักทรัพย์ หรือความเหมาะสมในการลงทุน หรือซื้อหรือขายหลักทรัพย์ใด ๆ เป็นทางค้าปกติ ทั้งนี้โดยได้รับค่าบริการหรือบำเหน็จเป็นการตอบแทนสำหรับการนั้น

- กิจการจัดจำหน่ายหลักทรัพย์ คือ กิจการจัดจำหน่ายหลักทรัพย์ให้แก่ประชาชน

- กิจการจัดการลงทุน คือ กิจการจัดการลงทุนตามโครงการ โดยการออกตราสาร หรือหลักฐานแสดงสิทธิในทรัพย์สินของแต่ละโครงการจำหน่ายให้แก่ประชาชนและนำเงินที่ได้จากการจำหน่ายตราสารหรือหลักฐานแสดงสิทธินั้นไปลงทุนในหลักทรัพย์ตามที่กำหนดไว้ในโครงการ

- กิจการอื่นเกี่ยวกับหลักทรัพย์ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

2.2.3 แหล่งที่มาของเงินทุนของบริษัทเงินทุนและหรือหลักทรัพย์

แหล่งที่มาของเงินทุนของบริษัทเงินทุนและหรือหลักทรัพย์จะแยกพิจารณาในรายละเอียดได้ดังนี้ คือ

1) แหล่งเงินทุนจากภายในกิจการ (Internal Source)

แหล่งเงินทุนจากภายในกิจการของบริษัทเงินทุนและหรือหลักทรัพย์หมายถึงแหล่งเงินทุนที่ได้จากส่วนของผูถือหุ้น (Owner's Equity) ซึ่งแบ่งได้เป็น 4 แหล่งด้วยกัน คือ

(1) ทุนจดทะเบียนที่ชำระแล้ว (Paid - up Capital) หมายถึง เงินทุนที่บริษัทเงินทุนและหรือหลักทรัพย์ได้จดไว้กับกระทรวงพาณิชย์ว่าเป็นทุนของบริษัทที่ได้จากผูถือหุ้น และได้มีการชำระแล้ว ทุนดังกล่าวอาจจดทะเบียนในรูปของหุ้นสามัญหรือหุ้นปริวมสิทธิก็ได้

(2) ส่วนเกินทุนหรือเงินล้นมูลค่า (Surplus or Premium) หมายถึง เงินทุนที่ได้จากการขายหุ้นในราคาที่สูงกว่าราคาที่ตราไว้

(3) สำรองตามกฎหมายและสำรองอื่น (Statutory Reserve and Other Reserve) หมายถึง ส่วนที่จัดสรรออกจากผลกำไรแต่ละงวดบัญชีของกิจการให้เป็นสำรองตามกฎหมาย และในรูปอื่น ๆ เช่น สำรองทั่วไป สำรองเพื่อย้ายกิจการ

(4) กำไรสะสมที่ยังไม่ได้จัดสรร (Unappropriated Retained Earnings) หมายถึงกำไรของบริษัทที่ไม่ได้ถูกสำรองเป็นสำรองอย่างหนึ่งอย่างใด

บริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์มักนิยม เรียกแหล่งเงินทุนจากส่วนของผู้ถือหุ้นว่า "เงินกองทุน" แต่เนื่องจากเงินกองทุนของบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์ได้ถูกกำหนดโดยบทบัญญัติของกฎหมายไว้ดังนี้

"เงินกองทุน หมายความว่า

(1) ทุนที่ชำระแล้วซึ่งรวมทั้งส่วนล้นมูลค่าหุ้นที่บริษัทได้รับ

(2) ทุนสำรอง

(3) เงินสำรองที่ได้จัดสรรจากกำไรสุทธิเมื่อสิ้นงวดการบัญชีตามมติที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นหรือตามข้อบังคับของบริษัท แต่ไม่รวมถึงเงินสำรองสำหรับการลดค่าของสินทรัพย์และเงินสำรองเพื่อการชำระหนี้ และ

(4) กำไรสุทธิคงเหลือจากการจัดสรร และ

ทั้งนี้ เมื่อหักผลขาดทุนที่เกิดขึ้นทุกงวดบัญชีแล้ว"

ด้วยเหตุนี้บริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์จึงมักไม่มีการสำรองสำหรับการลดค่าของสินทรัพย์ และเงินสำรองเพื่อการชำระหนี้ ดังนั้น แหล่งเงินทุนจากส่วนของผู้ถือหุ้นก็คือเงินกองทุนนั่นเอง

2) แหล่งเงินทุนจากภายนอกกิจการ (External Source)

แหล่งเงินทุนจากภายนอกกิจการของบริษัทเงินทุนและหรือหลักทรัพย์หมายถึง แหล่งเงินทุนที่ได้มาจากการที่กิจการเป็นหนี้สินต่อภายนอก ซึ่งจะประกอบด้วยเงินกู้ยืมอันเป็นแหล่งเงินทุนที่ใหญ่และสำคัญที่สุดของระบบธุรกิจเงินทุนและหรือหลักทรัพย์ เงินกู้ยืมจากภายนอกกิจการของบริษัทเงินทุนและหรือหลักทรัพย์ ทั้งโดยการขายตั๋วสัญญาใช้เงินและโดยการกู้ยืมเงินโดยตรง

สามารถจำแนกตามแหล่งที่มาของเงินทุนได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ จากภายในประเทศและจากภายนอกประเทศ ดังรายละเอียดดังนี้

(1) แหล่งเงินทุนจากการกั๊ยมภายในประเทศ (Local Fund)

แหล่งเงินทุนจากการกั๊ยมภายในประเทศ มีทั้งการกั๊ยมที่ได้จากการขายตั๋วสัญญาใช้เงินแก่ประชาชนทั่วไป และการกั๊ยมโดยตรง แหล่งเงินทุนจากการกั๊ยมภายในประเทศนี้สามารถจำแนกตามลักษณะของผู้ให้กู้ได้เป็น 2 ประเภท คือ

ก. แหล่งเงินทุนจากการกั๊ยมจากบุคคลธรรมดาส่วนใหญ่มักเป็นการออกตั๋วสัญญาใช้เงินขายแก่ผู้ฝาก ซึ่งคล้ายคลึงกับการรับฝากเงินของธนาคารพาณิชย์ที่มีลูกค้าฝากเป็นหลักฐานการฝากเงิน แตกต่างกันตรงที่ว่า บริษัทจะต้องรับฝากเงินแต่ละครั้งไม่ว่ากว่าวงเงินขั้นต่ำสุดซึ่งกำหนดโดยธนาคารแห่งประเทศไทย ในขณะที่ธนาคารพาณิชย์เรียกเก็บเท่าใดก็ได้

ข. แหล่งเงินทุนจากการกั๊ยมจากนิติบุคคลการกั๊ยมจากนิติบุคคลนี้ทั้งการกั๊ยมในลักษณะของการขายตั๋วสัญญาใช้เงินและการกั๊ยมโดยตรง ขึ้นอยู่กับประเภทของหนี้ที่ให้กู้

(2) แหล่งเงินทุนจากการกั๊ยมจากต่างประเทศ (Off Shore Fund) ส่วนใหญ่จะได้จากธนาคารและบริษัทเงินทุนในต่างประเทศ สาเหตุที่ทำให้มีการกั๊ยมจากต่างประเทศเนื่องจากเงินบาทที่มีอยู่ในประเทศไม่เพียงพอ ทำให้อัตราดอกเบี้ยในประเทศสูงเกินไป เนื่องจากอุปสงค์ของเงินมากกว่าอุปทานอัตราดอกเบี้ยของต่างประเทศมักต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยภายในประเทศมาก

2.2.4 แหล่งที่ไ้ไปของเงินทุน บริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์

บริษัทเงินทุนและหรือหลักทรัพย์ จะพิจารณาใช้เงินทุนของบริษัทไปในรูปแบบต่างๆ ดังนี้

1) การให้กั๊ยม การให้กั๊ยมสามารถแยกออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

(1) การให้กั๊ยมเพื่อธุรกิจเงินทุนประกอบด้วย

- กิจการเงินทุนเพื่อการพาณิชย์
- กิจการเงินทุนเพื่อการพัฒนา
- กิจการเงินทุนเพื่อการจำหน่ายและบริโภค

- กิจการเงินทุนเพื่อการเคหะ
- กิจการเงินทุนอื่น ๆ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(2) การให้กู้ยืมเพื่อธุรกิจหลักทรัพย์ โดยทั่วไปจะมีลักษณะเพื่อการซื้อหลักทรัพย์

ของบุคคลธรรมดา

2) เงินลงทุน

เงินลงทุนของบริษัทเงินทุนและหรือหลักทรัพย์จะออกมาใน 2 ลักษณะ คือ เป็นการซื้อหลักทรัพย์รัฐบาลและหลักทรัพย์เอกชน

(1) เงินทุนซื้อหลักทรัพย์รัฐบาล หลักทรัพย์รัฐบาลที่นิยมซื้อกันได้แก่ พันธบัตรรัฐบาลและตั๋วเงินคลัง การลงทุนซื้อหลักทรัพย์รัฐบาลมักให้อัตราผลตอบแทนต่ำกว่าการลงทุนซื้อหลักทรัพย์เอกชน และการให้กู้ยืม

(2) เงินลงทุนซื้อหลักทรัพย์เอกชน หลักทรัพย์เอกชน หมายถึง หุ้นทุน และหุ้นกู้ของบริษัทต่าง ๆ ทั้งที่จดทะเบียนและไม่จดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในการลงทุนซื้อหลักทรัพย์เอกชนนี้ธนาคารแห่งประเทศไทยได้มีข้อกำหนดให้แต่ละบริษัทต้องซื้อไว้แต่อย่างใด แต่มีข้อกำหนดมาให้บริษัทเงินทุนและบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์มีหุ้นในบริษัทอื่น ๆ เกินกว่า 10% ของจำนวนหุ้นทั้งหมดในบริษัทนั้น ๆ

3) สินทรัพย์อื่น ๆ การใช้เงินทุนไปเพื่อให้ได้มาถึงสินทรัพย์อื่น ๆ ที่มีมูลค่าสูงขึ้นจากการให้กู้ยืมและการลงทุนในลักษณะของเงินทุนในหลักทรัพย์ต่าง ๆ อันได้แก่ การให้เงินทุนไปเพื่อให้ได้มาซึ่งสินทรัพย์ประจำ ทรัพย์สินเพื่อขาย รายจ่ายจ่ายล่วงหน้า ฯลฯ การให้ไปเพื่อสินทรัพย์อื่น ๆ นั้นเป็นเพียงแหล่งใช้ไปย่อย ๆ

2.3 การบริหารเงินทุนของบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์

สำหรับการบริหารเงินทุนของบริษัทเงินทุนและหรือหลักทรัพย์นั้น โดยทั่วไปจะพิจารณาทั้งทางด้านของการดำรงสภาพคล่อง การให้กู้ยืม การลงทุน เงินกู้ยืม เงินกองทุน ตลอดจนผลกำไรของกิจการ

2.3.1 การดำรงสภาพคล่อง (Liquidity) เพื่อให้มีความสามารถในการชำระหนี้ เช่นเดียวกับธุรกิจโดยทั่วไป จะต้องมีการดำรงสภาพคล่องตามบทบาทหน้าที่ของกฎหมาย นอกจากนี้

ยังมีการดำรงสภาพคล่องเพื่อการถอนเงินของผู้ถือตั๋วสัญญาใช้เงิน (Deposit Liquidity Needs) และสภาพคล่องเพื่อการให้กู้ยืมเงิน (Loan Liquidity Needs) ธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนดให้ดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องในรูปของ

- 1) เงินสด
- 2) เงินฝากสุทธิและเงินให้กู้ยืมเพื่อเรียกสุทธิที่บริษัทฝากไว้กับธนาคารหรือให้ธนาคารกู้ยืม
- 3) หลักทรัพย์รัฐบาลซึ่งปราศจากการระงับหุ้น อันได้แก่ ตั๋วเงินคลัง และพันธบัตร
- 4) หุ้นกู้และพันธบัตรซึ่งปราศจากการระงับหุ้น และกระทรวงการคลังค้ำประกันเงินต้นและดอกเบี้ย

2.3.2 การให้กู้ยืม (Lending)

ในการดำเนินการให้กู้ยืม เพื่อให้เกิดสภาพคล่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาพคล่องจากการให้กู้ยืม จะต้องพิจารณาถึงหลักเกณฑ์ 3 ประการ ดังต่อไปนี้เป็นบรรทัดฐาน

- 1) ความปลอดภัยของเงินให้กู้ยืม (Safety or Collectibility) ซึ่งจะเกิดขึ้นได้เมื่อบริษัทมีการกระจายความเสี่ยงของเงินให้กู้ยืม โดยการให้กู้ยืมแก่ลูกค้าหลาย ๆ ประเภท ธุรกิจและแก่ลูกค้าเป็นจำนวนมาก

- 2) วิธีการวิเคราะห์สินเชื่อ (Technical Consideration of Credit Analysis) บริษัทจะต้องมีวิธีการวิเคราะห์สินเชื่อ เพื่อให้บริษัทสามารถประเมินคุณภาพของผู้มาขอกู้ได้ถูกต้องก่อนการตัดสินใจให้กู้ ปัจจัยที่ต้องคำนึงถึงในการวิเคราะห์สินเชื่อตลอดจนวิธีการวิเคราะห์

- 3) การบริหารเงินกู้ (Loan Administration) ในการพิจารณาการให้กู้ยืมบริษัทจะต้องพิจารณาถึงหลักการบริหารเงินกู้ กล่าวคือ ต้องพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ในการกู้ (Purpose) การชำระคืนเงินกู้ (Payment) และการป้องกันผลเสียหายที่อาจเกิดขึ้น (Protection) หรือที่เรียกว่านโยบาย 3P (The Three P's Policy)

2.3.3 การลงทุน (Investment)

การลงทุนเป็นการใช้เงินทุนทางหนึ่งของบริษัทเงินทุนและหรือหลักทรัพย์ เพื่อดำรงไว้เป็นสินทรัพย์สภาพคล่อง

2.3.4 เงินกู้ยืม (Borrowing)

เงินกู้ยืมจากแหล่งภายนอกกิจการเป็นสิ่งสำคัญต่อบริษัทเงินทุนและหรือหลักทรัพย์ เพราะเงินทุนจากส่วนของผู้ถือหุ้นที่มีอยู่ในจำนวนจำกัด เงินกู้ยืมที่กล่าวในที่นี้จะรวมทั้งเงินกู้ยืมที่ได้จากการขายตั๋วสัญญาใช้เงินและเงินกู้ยืมโดยตรง

2.3.5 เงินกองทุน (Capital Fund)

ธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนดให้บริษัทต้องดำรงเงินกองทุนเมื่อสิ้นวันหนึ่ง ๆ ในอัตราที่ต่ำกว่าร้อยละ 5 ของสินทรัพย์เสี่ยง ดังนั้น ผู้บริหารจึงพยายามดำรงเงินกองทุนไม่ให้ต่ำกว่าร้อยละ 5 ของสินทรัพย์เสี่ยง แต่จะดำรงไว้ในอัตราส่วนเท่าใดนั้นขึ้นอยู่กับ

- (1) การตัดสินใจของผู้บริหาร
- (2) ความสามารถในการให้กู้ยืมของบริษัท ถ้าบริษัทมีความสามารถในการให้กู้ยืมมาก สัดส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงย่อมมีน้อย
- (3) ความสามารถในการระดมเงินกองทุน ซึ่งจะได้จากกำไรและการเพิ่มทุน

2.3.6 กำไร (Profit)

กำไรเป็นแหล่งเงินทุนแหล่งหนึ่งที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของกิจการ เป็นตัวสำคัญตัวหนึ่งที่ทำให้ขนาดของเงินกองทุนของบริษัทขยายขึ้น และเป็นวัตถุประสงค์หลักของการดำเนินงานของบริษัเงินทุนและหรือหลักทรัพย์ การเพิ่มขึ้นของกำไรในแต่ละปีย่อมแสดงถึงประสิทธิภาพของผู้บริหารงาน การที่กำไรจะเพิ่มขึ้นได้นั้นอาจใช้วิธีการเพิ่มรายได้ให้มากขึ้นและหรือการลดรายจ่ายให้น้อยลง

2.4 บทบาทของบริษัทเงินทุนและบริษัทหลักทรัพย์ในระบบเศรษฐกิจ

นับตั้งแต่บริษัทเงินทุนฯ ได้เกิดขึ้นมา ก็ได้ก้าวเข้ามามีบทบาทในระบบเศรษฐกิจของประเทศเรื่อยมา และเพิ่มบทบาทความสำคัญขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งในด้านการระดมเงินออมและการให้กู้ยืม ซึ่งพิจารณาได้ดังนี้

วพ
Hs
บป.๕๕
๐.๕

หอสมุดกลาง 25

มหาวิทยาลัยศิลปากร

2.4.1 บทบาทในการระดมเงินออมและเงินลงทุน

บริษัทเงินทุนฯ ทำการระดมเงินออมในรูปของการกู้ยืมเงิน โดยการออกตั๋วสัญญาใช้เงินให้แก่ผู้ให้กู้ยืม ซึ่งแตกต่างจากลักษณะการระดมเงินออมของธนาคารพาณิชย์ ที่ระดมเงินออมในรูปของการรับฝากเงินจากประชาชน

นอกจากนั้นระดมเงินออมของบริษัทเงินทุนฯ แต่ละครั้งได้กำหนดวงเงินไม่ต่ำกว่า 10,000 บาท สำหรับบริษัทและสาขาที่มีสำนักงานอยู่ในเขตกรุงเทพฯ สมุทรปราการและนนทบุรี หรือไม่ต่ำกว่า 5,000 บาท สำหรับบริษัทและสาขาที่มีสำนักงานในเขตจังหวัดอื่น การกู้ยืมในแต่ละครั้งจะต้องกำหนดเวลาชำระคืนไว้ให้ชัดเจนในตั๋วสัญญาใช้เงินและบริษัทเงินทุนฯจะใช้เงินคืนก่อนกำหนดที่ระบุไว้ไม่ได้

2.4.2 บทบาทในการให้กู้ยืม

บทบาทการให้กู้ยืมของบริษัทเงินทุนฯ ที่มีภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ นั้น อาจจำแนกเป็นประเภทที่สำคัญ ๆ ได้ดังนี้

(1) บทบาทในการให้เข้าซื้อ การให้เข้าซื้อเป็นการประกอบกิจการเงินทุนเพื่อการจำหน่ายและการบริโภค ซึ่งหมายถึงการให้ประชาชนเข้าซื้อสินค้าที่รับโอนกรรมสิทธิ์มาจากกิจการซึ่งจำหน่ายสินค้านั้น เมื่อตกลงจะให้เข้าซื้อ และการให้กู้ยืมแก่ผู้ดำเนินธุรกิจการจำหน่ายสินค้านั้น เมื่อตกลงจะให้เข้าซื้อ และการให้กู้ยืมแก่ผู้ดำเนินธุรกิจการจำหน่ายสินค้าโดยการเข้าซื้อ

(2) บทบาทในการรับซื้อลดเช็ค การรับซื้อลดเช็คเป็นธุรกิจการให้กู้ยืมอย่างหนึ่งของบริษัทเงินทุนฯ ซึ่งมีความสำคัญคือเป็นสัดส่วนต่อเงินให้กู้ยืมทั้งสิ้นค่อนข้างสูง ทั้งนี้เนื่องจากการให้กู้ยืมในระยะสั้น ทำให้บริษัทเงินทุนฯสนใจประกอบกิจการด้านนี้อย่างแพร่หลาย การประกอบกิจการประเภทนี้ถือเป็นการประกอบกิจการเงินทุนเพื่อการพาณิชย์ เนื่องจากการให้กู้ยืมระยะสั้น

(3) บทบาทในการให้กู้ยืมเพื่อที่อยู่อาศัย การให้กู้ยืมเพื่อที่อยู่อาศัยเป็นกิจการเงินทุนเพื่อการเคหะ ปัจจุบันบริษัทเงินทุนฯ ส่วนใหญ่ได้ให้กู้ยืมแก่ประชาชน เพื่อให้ได้ซึ่งกรรมสิทธิ์ในที่ดิน และ/หรือบ้านที่อยู่อาศัยมาจำหน่ายแก่ประชาชนหรือให้ประชาชนเข้าซื้อ

(4) บทบาทในการให้กู้ยืมเพื่อการพัฒนา บทบาทเพื่อการพัฒนาของบริษัทเงินทุนฯ เป็นการให้กู้ยืมแก่ภาคอุตสาหกรรมมากที่สุดเนื่องจากความต้องการเงินทุนในภาคอุตสาหกรรมสูงมากตามอัตราการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม ความต้องการเงินทุนดังกล่าวนี้เป็นเงินทุนระยะยาวด้วยเพื่อช่วยบรรเทาความเดือดร้อนในการระดมเงินทุนมาลงทุนในโครงการที่สำคัญในภาคอุตสาหกรรม การให้กู้ยืมแก่ภาคอุตสาหกรรมนี้ บริษัทฯมักจะพิจารณาคุณสมบัติของโครงการเป็นหลักมากกว่าที่จะให้ความสำคัญกับหลักประกัน ซึ่งตรงข้ามกับธนาคารพาณิชย์ที่ให้ความสำคัญกับหลักประกันมาก

(5) บทบาทอื่น ๆ เช่น บทบาทในตลาดเงิน บทบาททางสังคมเกี่ยวกับการศึกษาและการวิจัย เป็นต้น

บทบาทในตลาดเงินคือ การเข้าไปซื้อและขายพันธบัตรในตลาดรับซื้อคืนและขายคืน (Repurchase Market) ซึ่งตั้งอยู่ภายในธนาคารแห่งประเทศไทย นอกจากนี้บริษัทเงินทุนฯยังมีบทบาทในการเข้าถือตั๋วเงินคลังของรัฐบาล

2.5 การซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์

วิธีการซื้อขายหลักทรัพย์ใช้วิธีการประมูลราคาแบบเปิดเผย (Open Auction) และเปิดให้มีการซื้อขายหลักทรัพย์ครั้งแรกเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2518 โดยใช้วิธีการประมูลราคาบนกระดาน หรือที่เรียกกันว่าวิธีเคาะกระดาน (Post on Board)

ในช่วง พ.ศ. 2529 ภาวะการซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ได้เพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ภายใต้วิธีการซื้อขายแบบเดิมซึ่งใช้วิธีเคาะกระดาน (Post on Board) มีข้อจำกัดหลายอย่างที่ไม่เอื้ออำนวยต่อสภาพการซื้อขายที่มีปริมาณการซื้อขายหนาแน่นได้ ตลาดหลักทรัพย์จึงกำหนดนโยบายที่จะเปลี่ยนไปใช้วิธีการซื้อขายเป็นระบบคอมพิวเตอร์

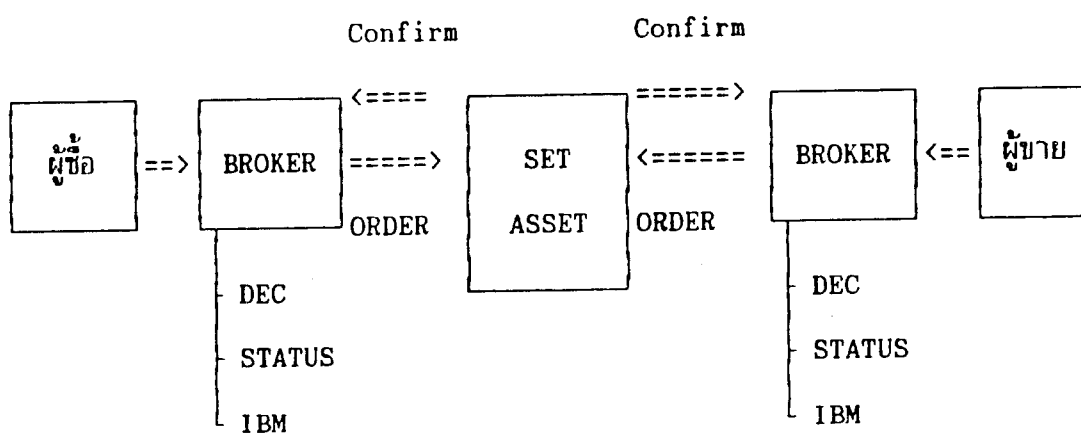
การดำเนินการในเรื่องดังกล่าวได้พัฒนาเรื่อยมาเป็นลำดับ ในปี พ.ศ. 2533 ตลาดหลักทรัพย์ได้ติดตั้งระบบคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในระบบการซื้อขายเสร็จเรียบร้อยแล้ว ซึ่งเป็นระบบคอมพิวเตอร์ของ DEC (Digital Equipment Corporation)

สมาชิกตลาดหลักทรัพย์สามารถที่จะเลือกใช้คอมพิวเตอร์ของบริษัทใดก็ได้ เพื่อเชื่อมต่อกับระบบของตลาดหลักทรัพย์ ในการส่งคำสั่งเสนอซื้อเสนอขาย ซึ่งโดยสรุปสามารถแบ่งระบบคอมพิวเตอร์ของสมาชิกเป็น 3 ระบบ คือ

1. DEC มีจำนวน 21 บริษัท (ระบบเดียวกับของตลาดหลักทรัพย์)
2. STATUS มีจำนวน 16 บริษัท
3. IBM มีจำนวน 3 บริษัท

การส่งคำสั่งเสนอซื้อเสนอขายจากสมาชิกเข้ามาในระบบการซื้อขายของตลาดหลักทรัพย์ หรือที่เรียกว่าระบบ "ASSET" (Automated System for the Stock of Exchange of Thailand) จะส่งผ่านสาย Lease line ขององค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย โดยใช้สัญญาณ ANALOG ที่ความเร็ว 9,600 BPS (Bytes per Second) โดยมีคู่สายที่เชื่อมต่อจำนวน 3 คู่สายต่อหนึ่งสมาชิก และสายสำรอง (Back up) อีก 3 คู่สายและเริ่มมีการซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ทั้งหมดด้วยระบบคอมพิวเตอร์ตั้งแต่วันที่ 31 พฤษภาคม 2534 เป็นต้นไป

1) วิธีการซื้อขายหลักทรัพย์ด้วยคอมพิวเตอร์

แผนภูมิที่ 2 การซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์

กรณีซื้อหลักทรัพย์

นักลงทุน (ผู้ซื้อ) จะส่งใบคำสั่งซื้อหลักทรัพย์ให้เจ้าหน้าที่บริษัทหลักทรัพย์ (Broker) ทำการป้อนคำสั่งซื้อลงในเครื่องคอมพิวเตอร์และระบบคอมพิวเตอร์จะผ่านไปยังตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)

กรณีขายหลักทรัพย์

นักลงทุน (ผู้ขาย) จะส่งใบคำสั่งขายหลักทรัพย์ให้เจ้าหน้าที่บริษัทหลักทรัพย์ (Broker) ทำการป้อนคำสั่งขายลงในเครื่องคอมพิวเตอร์และระบบคอมพิวเตอร์จะผ่านไปยังตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)

2) ช่วงเวลาทำการซื้อขายหลักทรัพย์

9.30 - 10.00 น.	PRE - OPENING
10.00 - 12.30 น.	TRADING SESSION I
12.30 - 14.00 น.	BREAK
14.00 - 14.30 น.	PRE - OPENING
14.30 - 16.00 น.	TRADING SESSION II
16.00 - 16.30 น.	MARKET RUNOFF, CLOSE

3) วิธีที่ใช้ในการซื้อขาย

(1) AOM (Automatic Order Matching) ระบบการซื้อขายจับคู่คำสั่งเสนอซื้อเสนอขายเข้าด้วยกัน

(2) PUT-THRU ผู้ซื้อผู้ขายตกลงซื้อขายกันนอกตลาด แล้วจึงส่งรายการซื้อขายนั้นเข้ามาในระบบ ASSET โดยผู้ขายบันทึกรายการผ่านระบบคอมพิวเตอร์ของสมาชิกนั้น ส่งไปให้ระบบคอมพิวเตอร์ของสมาชิกผู้ซื้อ เมื่อสมาชิกผู้ซื้อได้รับรายการนั้นแล้ว ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้รับ แล้วรับรองรายการนั้น (Approve) จึงจะส่งมาถึงระบบ Asset

4) กระดานที่ใช้ในการซื้อขาย

(1) กระดานหลัก

การเสนอขายบนกระดานหลัก ได้แก่ หุ้นสามัญ หุ้นบุริมสิทธิ, หน่วยลงทุน, ใบสำคัญแสดงสิทธิ ใช้วิธีซื้อขายแบบ AOM บริษัทหลักทรัพย์จะเสนอจำนวนหลักทรัพย์เท่าใดก็ได้ ทั้งนี้กำหนดให้มูลค่าการซื้อขายต่อคำสั่งได้ไม่เกิน 100 ล้านบาท และหากคำสั่งใดมีมูลค่าเกินกว่าที่กำหนด บริษัทหลักทรัพย์สามารถทำการแยกเสนอเป็นแต่ละคำสั่งได้ (Split Order)

(2) กระดานพิเศษ

- หน่วยย่อย (Odd Lot) เป็นการซื้อขายในลักษณะ All or None คือจะต้องซื้อขายตามจำนวนหุ้นทั้งหมด ไม่แบ่งขาย
- ใช้ได้ทั้งวิธีการซื้อขายแบบ AOM ; PUT-THRU
- มีกำหนดราคาสูงสุดต่ำสุด 10%
- หุ้นกู้, หุ้นกู้แปลงสภาพและพันธบัตรรัฐบาล ใช้วิธีการซื้อขายแบบ PUT-THRU ไม่มีกำหนดราคาสูงสุดต่ำสุด 10%

(3) กระดานรายใหญ่

- มูลค่าการซื้อขายในรายการนั้นตั้งแต่ 10 ล้านบาทขึ้นไป หรือมากกว่าร้อยละ 10 ของทุนจดทะเบียนที่เรียกชำระแล้ว
- ไม่มีการกำหนดราคาซื้อขายสูงสุดต่ำสุด 10%
- เป็นรายการประเภท PUT-THRU และต้องให้ตลาดหลักทรัพย์รับรอง (Approve)
- สมาชิกผู้ซื้อขายต้องแจ้งรายละเอียดชื่อของลูกค้าย่อยและผู้ขายนั้น, รายละเอียดในหลักทรัพย์ที่ขายประกอบด้วย ชื่อผู้ถือหุ้นตามหน้าทะเบียน เลขที่ใบหุ้น หมายเลขหุ้น จำนวนหุ้น กรณีถ้าหลักทรัพย์จำนวนดังกล่าวฝากอยู่ในระบบงานศูนย์รับฝากใบหุ้น
- รายละเอียดข้างต้นให้ส่งมาทางโทรสารในวันทำการซื้อขายนั้น พร้อมแบบคำขอทำรายการซื้อขายรายใหญ่ เพื่อประกอบการพิจารณาอนุญาตของตลาดหลักทรัพย์

(4) กระดานต่างประเทศ

- หลักทรัพย์นั้นตลาดหลักทรัพย์อนุญาตให้สามารถทำการซื้อขายบนกระดานต่างประเทศได้
- ผู้ขายจะต้องมีชื่อปรากฏตามหน้าทะเบียนมิได้มีสัญชาติไทย
- ใช้วิธีการซื้อขายแบบ AOM; PUT-THRU
- ไม่มีการกำหนดราคาสูงสุดต่ำสุด 10%
- กรณีใช้วิธีการซื้อขายแบบ PUT-THRU สมาชิกผู้ซื้อขายจะต้องส่งแบบคำขอทำรายการผ่านทางโทรสารให้ตลาดหลักทรัพย์ในวันทำการซื้อขายนั้น

- กรณีที่มูลค่าการซื้อขายต่อรายการตั้งแต่ 10 ล้านบาทขึ้นไป หรือมากกว่าร้อยละ 10 ของทุนจดทะเบียนที่เรียกชำระแล้ว ต้องแจ้งรายละเอียดเพิ่มเติมเช่นเดียวกับกระดานรายใหญ่

หน่วยการซื้อขาย (Borad Lot) กำหนดเท่ากับ 100 หุ้นต่อการซื้อขาย

5) ช่วงราคา (Spread) เป็นการกำหนดช่วงการขึ้นลงของราคาซื้อขายหลักทรัพย์
ดังนี้

	ราคาซื้อหรือราคาขาย	ฐานราคา	ช่วง
ตั้งแต่	0 แต่ต่ำกว่า 10	0	0.10
ตั้งแต่	10 แต่ต่ำกว่า 50	10	0.25
ตั้งแต่	50 แต่ต่ำกว่า 100	50	0.50
ตั้งแต่	100 แต่ต่ำกว่า 200	100	1.00
ตั้งแต่	200 แต่ต่ำกว่า 600	200	2.00
ตั้งแต่	600 แต่ต่ำกว่า 1,000	600	4.00
ตั้งแต่	1,000 ขึ้นไป	1,000	6.00

6) การกำหนดหมายเลขบัญชีลูกค้า หมายเลขบัญชีที่สมาชิกกำหนดให้ลูกค้าแต่ละรายให้กำหนดได้ไม่เกิน 10 หลัก และลูกค้าแต่ละรายจะมีเพียงบัญชีเดียวสำหรับการซื้อขายหลักทรัพย์ในแต่ละประเภท (หมายถึงประเภทเงินสด, ประเภท Margin) ในกรณีที่มีความจำเป็นที่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงหมายเลขบัญชีลูกค้านั้น สมาชิกจะต้องจดบันทึกถึงสาเหตุแห่งความจำเป็นดังกล่าวและวันที่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลง กรณีหลักทรัพย์ใดที่ตลาดหลักทรัพย์ขึ้นเครื่องหมาย DS (Designated Securities) สมาชิกจะต้องส่งหมายเลขบัญชีลูกค้านั้นมาพร้อมกับการเสนอซื้อเสนอขายด้วย

7) การจัดเรียงลำดับการเสนอซื้อเสนอขาย เป็นไปตามหลัก Price then Time Priority ดังนี้

การเสนอซื้อ การเสนอซื้อที่ราคาสูงกว่าให้จัดเป็นลำดับก่อน ถ้ามีการเสนอให้แต่ละราคามากกว่าหนึ่งรายการ ให้จัดเรียงตามลำดับของเวลาที่ปรากฏก่อน

การเสนอขาย การเสนอขายที่ราคาต่ำกว่าให้จัดเป็นลำดับก่อน ถ้ามีการเสนอในแต่ละราคามากกว่าหนึ่งรายการ ให้จัดเรียงตามลำดับของเวลาที่ปรากฏก่อน

การเสนอราคาในแต่ละวัน เมื่อหมดเวลาทำการซื้อขายประจำวันแล้ว หากไม่สามารถจับคู่เป็นรายการซื้อขายได้ คำสั่งเหล่านั้นจะถูกยกเลิกไปทั้งหมด

8) กําหนดราคาซื้อขายสูงสุดและต่ำสุด (Floor & Ceiling) ราคาซื้อขายหลักทรัพ์ในแต่ละวัน สามารถเปลี่ยนแปลงขึ้นลงได้ไม่เกินร้อยละ 10 จากราคาซื้อขายครั้งสุดท้ายของหลักทรัพ์นั้นในวันทำการก่อนหน้านั้นบนกระดานหลัก ยกเว้นสำหรับหลักทรัพ์ประเภทใบสำคัญแสดงสิทธิ (Warrant) ไม่เกินร้อยละ 10 ของหุ้นสามัญ (หุ้นตัวแม่)

กรณีข้อยกเว้นสำหรับราคาสูงสุดและต่ำสุด

1. หลักทรัพ์ที่ไม่มีการซื้อขายติดต่อกันเกินกว่า 15 วันทำการ
2. หลักทรัพ์ที่ซื้อขายในวันแรกที่มีการเปลี่ยนแปลงมูลค่าหุ้นที่ตราไว้

รายการซื้อขายเกิดขึ้นได้อย่างไร

- สมาชิกสามารถบันทึกคำสั่งเสนอซื้อเสนอขายที่ได้รับจากลูกค้านอกเวลาทำการซื้อขายไว้ในระบบคอมพิวเตอร์ของสมาชิกได้ โดยจะส่งเข้ามาในระบบ ASSET เมื่อแรกเปิดทำการซื้อขาย

- ในช่วงเวลา Pre-opening ทั้งในภาคเช้า (9.30 - 10.00 น.) และภาคบ่าย (14.00 - 14.30 น.) สมาชิกสามารถส่งคำสั่งเสนอซื้อเสนอขายที่ไม่มีเงื่อนไขแห่งการเสนอบนกระดานหลัก

- ระบบการชื้อขายนำคำสั่งเสนอซื้อเสนอขายที่ได้รับ คำนวณเพื่อหาราคาเปิดซื้อขายหลักทรัพ์ในคราวแรก) โดยมีหลักเกณฑ์คือ

1. เป็นราคาที่ก่อให้เกิดการซื้อขายได้ปริมาณมากที่สุด
2. กรณีราคาตามข้อ 1. มีมากกว่าหนึ่งราคา ให้ใช้ราคาที่อยู่ใกล้ราคาปิดครั้งก่อน
3. กรณีราคาตามข้อ 2. มีสองราคา ให้ใช้ราคาที่สูงกว่า
- เมื่อเปิดทำการซื้อขายในคราวแรก คำสั่งเสนอซื้อเสนอขายที่สามารถจับคู่เข้าด้วยกันได้จะเปิดเป็นรายการซื้อขาย ณ ราคาเปิด

9) การแก้ไขและยกเลิกการเสนอซื้อเสนอขาย

- (1) สมาชิกจะแก้ไขและยกเลิกการเสนอซื้อเสนอขายได้ต่อเมื่อ
 - ลูกค้าได้แจ้งขอแก้ไขหรือยกเลิกคำสั่งของตน
 - เจ้าหน้าที่รับอนุญาตได้ทำการเสนอไม่ถูกต้องตามคำสั่งที่ได้รับ
- (2) เจ้าหน้าที่รับอนุญาตผู้ทำการเสนอนั้นหรือหัวหน้าเจ้าหน้าที่ เป็นผู้มีสิทธิในการแก้ไขหรือยกเลิกการเสนอนั้น

10) หนังสือรับรองการซื้อขาย เป็นหนังสือที่ตลาดหลักทรัพย์ในฐานะผู้รับมอบอำนาจจากสมาชิกผู้ซื้อขายลงนามในหนังสือ ออกหนังสือให้แก่สมาชิกคู่กรณีที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นการรับรองว่ารายการชื้อขายนั้น เป็นรายการที่เกิดขึ้นจริงในระบบการซื้อขายหลักทรัพย์

11) วิธีปฏิบัติในการชำระราคาและส่งมอบหลักทรัพย์ระหว่างสมาชิกสำหรับหุ้นในระบบส่งมอบด้วยใบหุ้น

ตัวแทนสมาชิกเดินทางมายังห้องชำระราคาและส่งมอบหลักทรัพย์ก่อนเวลา 14.00 น. ของวันทำการที่ 3 ถัดจากวันซื้อขาย (T+3) ติดบัตรตัวแทนสมาชิกที่ออกเลื้อด้านซ้าย

1) การส่งมอบและรับมอบหลักทรัพย์

(1) ตัวแทนสมาชิกที่มีหน้าที่ต้องส่งมอบหุ้น นำใบสรุปการส่งมอบหลักทรัพย์พร้อมสำเนาใบแจ้งการส่งมอบหลักทรัพย์พร้อมสำเนา และหลักทรัพย์ ส่งมอบให้กับเจ้าหน้าที่ตลาดหลักทรัพย์

(2) เจ้าหน้าที่ตลาดหลักทรัพย์ตรวจสอบใบสรุปการส่งมอบหลักทรัพย์ และตรวจนับจำนวนชุดของหลักทรัพย์ส่งมอบว่าครบตามจำนวนที่ระบุในใบสรุปการส่งมอบหลักทรัพย์ แล้ว

เซ็นชื่อรับใบใบสรุปการส่งมอบพร้อมกับส่งเนาเอกสารคืนให้ผู้ส่งมอบ

(3) ตัวแทนสมาชิกเซ็นชื่อลงเวลาปฏิบัติงาน

(4) เจ้าหน้าที่ตลาดหลักทรัพย์นำใบแจ้งการส่งมอบหลักทรัพย์พร้อมหลักทรัพย์ส่งมอบใส่ในช่องเอกสารซึ่งแยกตามหมายเลขสมาชิกผู้รับมอบ

(5) สมาชิกผู้รับมอบหลักทรัพย์มาตรวจดูที่ช่องเอกสารของตนแล้วร้องขอเอกสารจากเจ้าหน้าที่ตลาดหลักทรัพย์ เมื่อตรวจดูใบหุ้น จำนวนหุ้น และใบสำคัญการโอนว่าครบถ้วนถูกต้องแล้วเซ็นชื่อรับใบแจ้งการส่งมอบหลักทรัพย์

(6) เจ้าหน้าที่ตลาดหลักทรัพย์เซ็นชื่อ แล้วคืนใบแจ้งการส่งมอบฉบับผู้ส่งมอบกับฉบับตลาดหลักทรัพย์ไว้ ส่งมอบใบแจ้งการส่งมอบหลักทรัพย์ฉบับผู้รับมอบหลักทรัพย์ ส่งมอบให้ผู้รับมอบ

(7) สมาชิกนำหลักทรัพย์รับมอบกลับไปตรวจเช็คยังที่นั่งของตน หากมีปัญหาให้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ตลาดหลักทรัพย์

(8) สมาชิกผู้ส่งมอบตรวจนับใบแจ้งการส่งมอบหลักทรัพย์ฉบับผู้ส่งมอบว่าครบทุกรายการ ถือเป็นการส่งมอบหุ้นในวันนั้นเสร็จสิ้น

2) การส่งมอบเช็คชำระราคา

(1) ตัวแทนสมาชิกผู้มีหน้าที่ชำระราคา นำเช็คพร้อมใบนำส่งเช็ค (ฉบับสมาชิก) ส่งมอบให้กับเจ้าหน้าที่ตลาดหลักทรัพย์

(2) เจ้าหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องของเอกสาร เซ็นชื่อรับใบนำส่งเช็ค

(3) ส่งสำเนาใบนำส่งเช็คคืนตัวแทนสมาชิก

(4) สมาชิกลงเวลาปฏิบัติงาน

3) การรับมอบเช็คชำระราคา

(1) ตัวแทนสมาชิกที่มียอดเงินรับชำระราคา รวบรวมใบแจ้งการส่งมอบหลักทรัพย์ส่งมอบ ที่ได้รับคืนจากตลาดหลักทรัพย์มาแสดงต่อเจ้าหน้าที่ตลาดหลักทรัพย์ เพื่อรับเช็คชำระราคา

(2) ตัวแทนสมาชิกตรวจเช็คแล้วเซ็นชื่อรับมอบในสำเนาเช็คและใบนำส่งเช็ค (ฉบับตลาดหลักทรัพย์)

(3) ตัวแทนสมาชิกคืนสำเนาเช็คและสำเนาใบนำส่งเช็คให้แก่เจ้าหน้าที่ตลาดหลักทรัพย์

12) ใบสรุปรายการซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ในระบบส่งมอบด้วยใบหุ้น (Purchase and Sales)

จากรายการซื้อขายที่สมาชิกได้ตกลงซื้อขายเรียบร้อยแล้ว ตลาดหลักทรัพย์จะแยกสรุปหลักทรัพย์ที่จะต้องใช้วิธีส่งมอบด้วยใบหุ้นระหว่างสมาชิกมาทำการจัดพิมพ์เป็น Purchase and Sales โดยแยกเป็นแต่ละสมาชิก และมีรายละเอียดประกอบด้วย

มุมบนด้านซ้ายมือของรายงานจะระบุวันที่ทำการซื้อขาย (T) ตัวรายงานจะระบุหมายเลขสมาชิกผู้ทำการซื้อขาย สรุปรายการซื้อขายแยกตามชื่อหลักทรัพย์ตามลำดับจากอักษร A ถึง Z ในแต่ละหลักทรัพย์จะสรุปแยกเป็นรายการซื้อตามด้วยรายการขาย โดยมีรายละเอียดประกอบด้วย เวลาที่ซื้อขาย สมาชิกที่เป็นคู่สัญญาซื้อขายด้วย จำนวนหุ้นที่ซื้อขาย ราคาซื้อขายหน่วย จำนวนเงินชำระราคาและรับชำระราคา เลขประจำตัวของเจ้าหน้าที่สมาชิกผู้บอการค้าส่งซื้อขาย รายการนั้น ๆ และมูลค่าอากรแสตมป์ที่สมาชิกผู้ขายจะต้องส่งมอบให้คู่กรณีตามสัญญาซื้อขาย เมื่อสิ้นสุดแต่ละรายการซื้อและขาย จะแสดงยอดรวม จำนวนหุ้นและจำนวนเงิน

ในกรณีที่สมาชิกได้แจ้งขอเลื่อนการส่งมอบหุ้นกับตลาดหลักทรัพย์ ตลาดหลักทรัพย์จะพิมพ์ Purchase and Sales ฉบับ Postponement จะจัดพิมพ์เฉพาะรายการซื้อขายที่ได้แจ้งขอเลื่อนให้สมาชิกคู่กรณีรับทราบ

ในกรณีที่สมาชิกได้แจ้งขอส่งมอบหุ้นกับตลาดหลักทรัพย์ ตลาดหลักทรัพย์จะจัดพิมพ์ Purchase and Sales ฉบับ Due to Settlement จะจัดพิมพ์เฉพาะรายการซื้อขายที่ได้แจ้งขอส่งมอบหุ้นให้สมาชิกคู่กรณีรับทราบ

รายงานการชำระราคาและส่งมอบหลักทรัพย์สุทธิระหว่างสมาชิก (Net Clearing Report)

จากข้อมูลรายการซื้อขายที่สมาชิกรับรองแล้วตลาดหลักทรัพย์จะจัดทำ Net Clearing Report แสดงรายละเอียดชื่อหลักทรัพย์เรียงตามตัวอักษร A ถึง Z หมายเลขสมาชิกคู่กรณี และจำนวนหุ้นที่จะต้องส่งมอบหรือรับมอบ โดยสรุปพิมพ์รายงานจาก Computer ตลาดหลักทรัพย์ อันเป็นการจัดคู่ให้ใหม่ตามวิธียอดสุทธิ

สมาชิกจะต้องเตรียมการทั้งเงินและหุ้นที่จะทำการชำระราคาและรับชำระราคาตลอดจนส่งมอบและรับมอบหุ้น ตามรายงานนี้

ในการที่สมาชิกได้ขอเลื่อนการส่งมอบหุ้นและแจ้งขอส่งมอบหุ้น ตลาดหลักทรัพย์จะจัดพิมพ์ Net Clearing Report (Update) ให้เป็นรายงานสรุปการส่งมอบรับมอบหุ้นและจำนวนเงินสุทธิให้สมาชิก โดยถือเอาจำนวนเงินและรายการส่งมอบและรับมอบหุ้นตามรายงานนี้เป็นยุดิในการชำระราคา และส่งมอบหุ้นระหว่างสมาชิกในวันถึงกำหนดชำระราคาและส่งมอบหลักทรัพย์ระหว่างสมาชิกต่อไป

ใบสรุปการส่งมอบหลักทรัพย์

เป็นเอกสารที่ตลาดหลักทรัพย์กำหนดให้สมาชิกยืนยันว่าสมาชิกมีหลักทรัพย์ส่งมอบถูกต้องครบตามจำนวนที่จะต้องส่งมอบ ในวันถึงกำหนดส่งมอบหลักทรัพย์ โดยมีเป็น 2 คู่ฉบับ ตลาดหลักทรัพย์จะเก็บคู่ฉบับตัวจริงไว้ และคืนสำเนาให้สมาชิกผู้ส่งมอบ ผู้มีอำนาจลงนามในเอกสาร ต้องเป็นกรรมการบริษัทตามที่กำหนดในหนังสือบริคณห์สนธิ หรือตามที่สมาชิกแต่งตั้งผู้รับผิดชอบ

ใบแจ้งการส่งมอบหลักทรัพย์

เป็นเอกสารที่ Computer ตลาดหลักทรัพย์จัดทำให้สมาชิกเพื่อใช้เป็นใบนำส่งหลักทรัพย์ มี 3 คู่ฉบับ คือฉบับผู้ส่งมอบ ฉบับตลาดหลักทรัพย์ และฉบับผู้รับมอบ ตัวเอกสารแสดงรายละเอียดการส่งมอบหลักทรัพย์ของสมาชิกว่าจะต้องส่งมอบหลักทรัพย์ใด จำนวนเท่าใด ให้กับสมาชิกหมายเลขอะไร โดยรวบรวมสรุปจากข้อมูลของรายการ Net Clearing Report

ตอนกลางของใบแจ้งการส่งมอบหลักทรัพย์ จะเป็นทำให้สมาชิกผู้ส่งมอบกรอกรายละเอียดเกี่ยวกับหลักทรัพย์ที่ตนจะต้องส่งมอบ ตอนล่างของเอกสารจะเป็นที่ลงลายมือชื่อของตัวแทนสมาชิกผู้ส่งมอบและตัวแทนสมาชิกผู้รับมอบจึงจะสมบูรณ์

รายละเอียดหลักทรัพย์ส่งมอบ

หลักทรัพย์ส่งมอบประกอบด้วย

1. ใบหุ้นหรือใบสำคัญแสดงสิทธิในหลักทรัพย์ที่นายทะเบียนเป็นผู้ออกให้ หรือเอกสารที่ตลาดหลักทรัพย์ออกให้ เพื่อชี้แทนหลักทรัพย์เฉพาะในการชำระราคา และส่งมอบหลักทรัพย์ระหว่างสมาชิก

2. ตราสารการโอนซึ่งผู้โอนได้ลงลายมือชื่อและเสียอากรแสตมป์ครบถ้วนตามกฎหมายแล้ว รวมทั้งการแก้ไขหลักทรัพย์ส่งมอบให้อยู่ในสภาพสมบูรณ์ ซึ่งทำให้ผู้รับโอนสามารถรับโอนหลักทรัพย์นั้นจากผู้รับโอนได้ตามกฎหมาย

ค่าธรรมเนียมในการซื้อขายหลักทรัพย์

ให้สมาชิกเรียกค่าธรรมเนียมในการปฏิบัติหน้าที่เป็นนายหน้าหรือตัวแทนในการซื้อขายหลักทรัพย์จดทะเบียนตามอัตราดังต่อไปนี้

- 1) ในการปฏิบัติหน้าที่เป็นนายหน้าหรือตัวแทนในการซื้อหรือขายหุ้น ใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหุ้นให้เรียกในอัตราร้อยละ 0.5 ของจำนวนเงินที่ซื้อหรือขาย
- 2) ในการปฏิบัติหน้าที่เป็นนายหน้าหรือตัวแทนในการซื้อหรือขายหน่วยลงทุนใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหน่วยลงทุน ให้เรียกในอัตราร้อยละ 0.3 ของจำนวนเงินที่ซื้อหรือขาย
- 3) ในการปฏิบัติหน้าที่เป็นนายหน้าหรือตัวแทนในการซื้อหรือขายพันธบัตร หุ้นกู้ ใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหุ้นกู้ ให้เรียกในอัตราร้อยละ 0.1 ของจำนวนเงินที่ซื้อหรือขาย
- 4) ในการปฏิบัติหน้าที่เป็นนายหน้าหรือตัวแทนในการซื้อหรือขายหลักทรัพย์อื่น ให้เรียกในอัตราที่ตลาดหลักทรัพย์กำหนด

ในการปฏิบัติหน้าที่เป็นนายหน้าหรือตัวแทนในการซื้อหรือขายหลักทรัพย์จดทะเบียนของบริษัทหลักทรัพย์ซึ่งได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ประเภทการเป็นนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ ให้สมาชิกเรียกค่าธรรมเนียมในอัตราร้อยละ 60 ของอัตราค่าธรรมเนียมตามข้อ 2 จากบริษัทหลักทรัพย์นั้น

ในการปฏิบัติหน้าที่เป็นนายหน้าหรือตัวแทนในการซื้อหรือขายหลักทรัพย์จดทะเบียนของบริษัทหลักทรัพย์ซึ่งได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ประเภทการจัดการกองทุนรวมให้สมาชิกเรียกค่าธรรมเนียมในอัตราร้อยละ 60 ของอัตราค่าธรรมเนียมตามข้อ 2 จากบริษัทหลักทรัพย์นั้น

ค่าธรรมเนียมที่สมาชิกเรียกตามข้อ 2 ข้อ 3 หรือข้อ 4 ให้คำนวณจากการซื้อหรือขายหลักทรัพย์นั้นเป็นรายหลักทรัพย์สำหรับการซื้อขายแต่ละครั้ง และค่าธรรมเนียมที่เรียกครั้งหนึ่งต้องไม่ต่ำกว่า 50 บาท เว้นแต่การซื้อหรือขายหน่วยลงทุนหรือใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหน่วยลงทุนค่าธรรมเนียมที่เรียกครั้งหนึ่งต้องไม่ต่ำกว่า 30 บาท

2.6 การเปิดบัญชีเพื่อซื้อขายหลักทรัพย์

ลูกค้าซึ่งต้องการซื้อขายหลักทรัพย์ต้องปฏิบัติดังนี้

(1) กรอกรายการต่าง ๆ ลงในใบคำขอเปิดบัญชีซื้อขายหลักทรัพย์ประเภทบุคคลธรรมดาหรือประเภทนิติบุคคลแล้วแต่กรณี

(2) ลงนามในหนังสือแต่งตั้ง และมอบอำนาจให้เป็นนายหน้าและตัวแทนซื้อขายหลักทรัพย์และหนังสือยินยอมให้กระทำการประการ

(3) สำหรับลูกค้าที่ประสงค์จะขอเปิดบัญชีซื้อขายหลักทรัพย์ด้วย Maintenance Margin และบริษัทอนุมัติให้เปิดบัญชีดังกล่าวได้ ต้องลงนามในหนังสือคำขอให้เปิดบัญชีซื้อขายหลักทรัพย์ด้วยวิธี Maintenance Margin เพิ่มเติม

(4) แสดงบัตรประจำตัวประชาชนต่อบริษัทเพื่อทำสำเนา

(5) ลงนามในบัตรตัวอย่างลายมือชื่อ 2 ใบ

(6) รายงานรายละเอียดเกี่ยวกับลูกค้าตามแบบที่กำหนดเพื่อให้บริษัทพิจารณาอนุมัติ

(7) หลังจากที่ถูกคำได้รับอนุมัติให้เปิดบัญชีเพื่อซื้อขายหลักทรัพย์แล้ว บริษัทจะแจ้งรหัสประจำตัวให้ลูกค้าทราบ และขอให้ลูกค้าแจ้งรหัสทุกครั้งที่ทำการซื้อขายหลักทรัพย์

การซื้อขายหลักทรัพย์เมื่อนักลงทุนติดต่อขอเปิดบัญชีและได้รับอนุมัติจากบริษัทหลักทรัพย์แล้ว จึงจะทำการซื้อขายได้ การเปิดบัญชีซื้อขายหลักทรัพย์มี 2 วิธี ได้แก่

1) บัญชีซื้อขายเงินสด (Cash Account) เมื่อมีการซื้อหลักทรัพย์แล้ว จะต้องชำระราคาซื้อ กรณีเป็นนักลงทุนในประเทศจะต้องชำระค่าซื้อทันทีหรืออย่างช้าไม่เกิน 3 วันทำการ นับแต่วันที่ซื้อ ถ้าเป็นชาวต่างประเทศจะต้องชำระเงินอย่างช้าภายใน 7 วันทำการ นับแต่วันที่ซื้อ

กรณีขายหลักทรัพย์ ผู้ลงทุนจะได้รับเงินค่าขายจากบริษัทหลักทรัพย์ในวันทำการที่ 3 นับแต่วันที่ขาย โดยจะได้รับเช็คเช็คคร่อมเข้าบัญชี หรือได้รับเงินโอนเข้าบัญชีให้

การส่งมอบหลักทรัพย์ กรณีซื้อหลักทรัพย์ผู้ลงทุนจะได้รับใบหันทนภายใน 4 วันทำการ ถัดจากวันที่ซื้อ ถ้าเป็นชาวต่างประเทศจะได้รับภายใน 7 วันทำการ ถัดจากวันที่ซื้อ ยกเว้นการนำไปจดทะเบียนแยกหลักทรัพย์, การโอนผ่านศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ หรือจะฝากไว้ที่บัญชีซื้อขายหลักทรัพย์ จะถือว่าได้รับมอบแล้ว กรณีขายหลักทรัพย์ผู้ขายจะต้องส่งมอบหลักทรัพย์ให้บริษัทหลักทรัพย์ที่เป็นนายหน้าในการซื้อขายภายใน 12.00 น. ของวันทำการถัดจากวันที่ขาย

2) บัญชีซื้อขายเงินเชื่อ (Margin Account) เป็นการซื้อโดยการกู้ยืมเงินส่วนหนึ่งจากบริษัทหลักทรัพย์ที่เป็นนายหน้าในการซื้อขาย และต้องนำหลักทรัพย์ที่ซื้อวางเป็นประกันหนี้ส่วนหนึ่ง ตามอัตราที่ตลาดหลักทรัพย์กำหนดไว้ ซึ่งการให้กู้ยืมเงินเพื่อซื้อหลักทรัพย์จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้การซื้อขายเป็นไปตามระบบและเป็นการป้องกันความเสี่ยงจากการกู้ยืมเงินดังกล่าว

หลักเกณฑ์การให้กู้ยืมเงินเพื่อซื้อหลักทรัพย์ใหม่เริ่มใช้ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2536 ซึ่งมีการกำหนดให้ต้องรักษาอัตราส่วนการกู้ยืมเงิน (Maintenance Margin) ไว้ตามที่ตลาดหลักทรัพย์กำหนด

มาร์จิ้น (Margin) คือ อัตราส่วนสินทรัพย์ หรือหลักประกันที่ผู้กู้ต้องมีสำหรับการซื้อขาย เช่น เงินสด, ตัวสัญญาใช้เงิน, พันธบัตร และหุ้น หรือหลักทรัพย์ ที่ซื้อขายกันในตลาดหลักทรัพย์ การกำหนดอัตรามาร์จิ้นมี 3 อัตรา

1) อัตรามาร์จิ้นเริ่มแรก (Initial Margin) คือ อัตรามาร์จิ้นที่ลูกค้าจะต้องวางเงินสดหรือ P/N ไว้สำหรับการซื้อขายหลักทรัพย์

2) อัตราแผนกเน้นซ์มาร์จิ้น (Maintenance Margin) คือ อัตรามาร์จิ้นที่ลูกค้าต้องดำรงไว้ในขณะใดขณะหนึ่ง หรือตลอดเวลา กล่าวคือ หากราคาหลักทรัพย์ที่ซื้อไว้ลดลงจนทำให้อัตรามาร์จิ้นต่ำกว่าที่กำหนด บริษัทที่ให้กู้จะต้องเรียกให้ผู้กู้นำเงินหรือหลักทรัพย์อื่นมาเพิ่มให้เต็มตามอัตรามาร์จิ้นเริ่มแรก (Initial Margin) ภายในวันถัดไป

3) อัตราบังคับขาย (Forcer Sale) คืออัตรามาร์จิ้นที่บริษัทที่ให้กู้จะต้องบังคับขายหลักทรัพย์ที่มีอยู่ในบัญชีของผู้กู้ เนื่องจากผู้กู้หรือนักลงทุนนำเงิน หรือหลักทรัพย์มาเพิ่มให้ตามข้อ 2

ปัจจุบันตลาดหลักทรัพย์ กำหนดให้มีการกู้ยืมเงินเพื่อซื้อหลักทรัพย์จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ โดยนำหลักทรัพย์นั้นมาวางเป็นประกันได้ 2 กรณี คือ การให้กู้ยืมแบบมีกำหนดเวลา 30 วัน และกำหนดเวลาเกินกว่า 30 วัน ซึ่งแบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1) Settlement Margin เป็นการให้กู้ยืมแบบมีกำหนดระยะเวลา ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1.1) ให้กู้ยืมเป็นแต่ละรายการ คือ หลักทรัพย์ใดที่ซื้อในวันนั้น นับเป็น 1

รายการ

1.2) มีการจ่ายชำระค่าซื้อบางส่วน ปัจจุบันเท่ากับ 50% ภายในวันทำการ ถัดจากวันที่ซื้อ

1.3) ถ้าไม่ชำระค่าซื้อบางส่วน ให้บังคับขายหุ้นที่ซื้อในวันถัดไป

1.4) ระยะเวลาในการชำระหนี้ไม่เกิน 30 วัน นับแต่วันที่ซื้อหรือกรณีที่หลักทรัพย์ที่ซื้อไว้มีราคาตกลงต่ำกว่ามูลหนี้ แม้จะไม่ครบ 30 วัน

1.5) การชำระหนี้ ให้ผู้กู้เงินมาชำระหนี้ส่วนที่เหลือแล้วรับหุ้นไป หรือส่งขายหุ้นแล้วนำเงินค่าขายหักหนี้รับ-จ่าย เฉพาะส่วนต่าง กรณีที่มีการบังคับขายผู้กู้จะต้องรับผิดชอบหนี้สินที่จะต้องชำระจนครบถ้วน

2) P/N Margin เป็นการให้กู้ยืมแบบไม่กำหนดระยะเวลา มีสาระสำคัญ ดังนี้

2.1) ต้องมีวงเงิน โดยการวางตัวสัญญาใช้เงิน (P/N) เป็นประกันก่อนทำการสั่งซื้อ

2.2) กำหนดให้ Maintenance Margin Rate

$$= \frac{\text{มูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาด} + P/N - \text{มูลค่าทุนของหลักทรัพย์ที่ซื้อ}}{\text{มูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาด}}$$

2.3) ถ้า Maintenance Margin Rate น้อยกว่า 35% ให้เรียก P/N หรือหลักทรัพย์จดทะเบียนอื่น หรือพันธบัตรรัฐบาลเพิ่ม เพื่อให้อัตราส่วนเป็นอัตราที่กำหนด ภายใต้การติดจากวันที่อัตราส่วนต่ำกว่า 35%

2.4) ถ้า Maintenance Margin Rate น้อยกว่า 25% ให้บังคับขายจนทำให้อัตราส่วนมากกว่าหรือเท่ากับ 35%

2.5) กรณีลูกค้ามีหุ้นที่มีสิทธิจองซื้อหุ้นใหม่ ๗ วัน XR ถึงวันที่ลูกค้าไม่ชำระราคาจองซื้อหลักทรัพย์ตามสิทธิ มูลค่าของหลักทรัพย์ตามราคาตลาดที่ใช้ในการคำนวณ Maintenance Margin Rate จะเพิ่มขึ้นด้วยมูลค่าสิทธิ มูลค่าสิทธิ = (ราคาตลาดของหุ้น - ราคาจองซื้อ) x จำนวนสิทธิ

2.6) หลักทรัพย์จดทะเบียนที่นำมาค้ำประกันจะติดตามราคาตลาดซึ่งจะเปลี่ยนแปลงได้ทุกวัน ทั้งนี้เมื่อลูกค้านำหลักทรัพย์มาค้ำประกัน จะห้ามลูกค้าขายหลักทรัพย์นั้นไว้ในระบบคอมพิวเตอร์และลูกค้าจะขายหลักทรัพย์นั้นได้ต่อเมื่อมีการอนุมัติให้ขายได้

2.7) ดอกเบี้ยให้คิดตั้งแต่ วันที่ต้องชำระเงินหรือวันที่จะได้รับเงินแล้วแต่
อย่างใดจะถึงก่อน

2.8) $\text{Line Available} = (\text{P/N} - \text{ขาดทุนจากราคาลดลง}) / \text{อัตรามาร์จิ้น}$

2

ซึ่งจะใช้ราคาปิดของหลักทรัพย์ในวันทำการก่อน

3) Cash Margin เป็นการให้กู้ยืมแบบไม่กำหนดระยะเวลา มีสาระสำคัญ ดังนี้

3.1) ต้องมีวงเงินโดยการชำระเงินสด หรือวางค้ำสัญญาใช้เงิน (Initial Margin) ภายในวันทำการถัดจากวันที่สั่งซื้อ ตามอัตราที่ตลาดหลักทรัพย์กำหนด

3.2) กรณีที่มีการซื้อและขายไปภายในวันเดียวกัน ต้องให้ผู้กู้ชำระ Initial Margin ในวันถัดไปก่อน จึงจะชำระราคาซื้อขายได้

3.3) หากไม่ชำระ Initial Margin ตามข้อ 3.1 ให้บังคับขายในวัน
ทำการที่ 2 ถัดจากวันที่ซื้อ

3.4) ต้องมีการรักษาอัตรา Maintenance Margin ตามอัตราที่กำหนดเช่น
เดียวกับ P/N Margin

การกู้ยืมเงินเพื่อซื้อหลักทรัพย์ทั้ง 2 วิธีดังกล่าวมีข้อสังเกต ดังนี้

1) Settlement Margin ไม่มีข้อกำหนดเกี่ยวกับการรักษาอัตรา Maintenance Margin เป็นการให้กู้ยืมระยะสั้น โดยพิจารณาเครดิตของผู้กู้แต่ละราย และในแต่ละครั้งที่สั่งซื้อ และต้องพิจารณาถึงสภาพคล่องของหลักทรัพย์ที่ให้ออกด้วย

2) Maintenance Margin (P/N Margin และ Cash Margin) มีผลคือ ช่วย
ลดความเสี่ยงจากการกู้ยืมเงินมาซื้อหลักทรัพย์ เนื่องจากราคาหลักทรัพย์ลดลง ในด้านผู้ให้กู้
จะช่วยลดความเสี่ยงจากการให้กู้ยืมเงิน ในด้านผู้กู้เองก็จะไม่ทำให้มีภาระหนี้สินเพิ่มเติมจากการ
กู้ยืมเงิน โดยเหลือเงินคืนประมาณ 33% จากค้ำสัญญาใช้เงินที่นำมาวางเป็นประกัน

จากการศึกษาประวัติความเป็นมาของตลาดหลักทรัพย์ บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์และการ
ซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ เพื่อมุ่งเน้นให้เห็นถึงสภาพโดยทั่วไปของการลงทุนในตลาด
หลักทรัพย์ที่นักลงทุนได้เข้ามาดำเนินกิจกรรมการซื้อขายหลักทรัพย์ รูปแบบการซื้อขายหลักทรัพย์
การวิเคราะห์ภาวะตลาดหลักทรัพย์ เป็นต้น

2.7 แนวความคิดเกี่ยวกับการบริการ

Lambert และ Stock (1982) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริการลูกค้าว่า "การบริการลูกค้าเป็นผลผลิตของการจัดจำหน่ายโดยการบริการลูกค้าจะเป็นสิ่งชี้หรือเป็นเครื่องวัดให้เห็นว่า ระบบการจัดจำหน่ายของกิจการนั้นมีประสิทธิผลหรือไม่ สามารถทำให้ลูกค้าได้บรรลุประโยชน์ทางด้านเวลาและสถานที่หรือไม่"

กิจกรรมต่าง ๆ ในที่นี้จะป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับการทำให้ลูกค้าพอใจ ทำให้ลูกค้าได้สินค้าที่ต้องการ ตามจำนวน ตามเวลาและตามสถานที่ที่ต้องการ ซึ่งจะทำให้ลูกค้าเกิดทัศนคติที่ดี ไว้วางใจและให้ความเชื่อถือกิจการ ซึ่งความรู้สึกลักษณะนี้จะช่วยสนับสนุนการขายและการจัดจำหน่าย ลักษณะสำคัญของการบริการลูกค้าที่มีส่วนสนับสนุนการขายและการจัดจำหน่าย

อัจจิมา จันทรทิพย์ (2525) การบริการ หมายถึง กิจกรรมหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่กลุ่มหนึ่งสามารถยื่นให้กับอีกกลุ่มหนึ่ง ซึ่งไม่สามารถจับต้องได้ และไม่ได้เป็นผลของการเป็นเจ้าของสิ่งใด ๆ ผลผลิตอาจจะเกี่ยวข้องหรือไม่เกี่ยวข้องกับสินค้าที่มีตัวคนก็ได้

Gilmour (1977) ได้เสนอตัวอย่างการบริการลูกค้าสรุปได้ดังนี้

- 1) การทำให้สินค้าหาได้ง่าย หมายถึง ผู้ขายสามารถสนองความต้องการของลูกค้าได้ภายในเวลาและสถานที่กำหนด
- 2) การบริการต้อนรับและตอบคำถามอย่างมีประสิทธิภาพ การบริการนี้อาจจะเป็นการตอบคำถามทางโทรศัพท์หรือตอบคำถามเมื่อพบกันโดยตรงก็ได้ พนักงานที่รับผิดชอบในเรื่องนี้จะต้องมีความรู้อย่างแท้จริงเกี่ยวกับสินค้า
- 3) การสั่งซื้อต้องเป็นไปโดยสะดวก หมายถึง ขั้นตอนการติดต่อสั่งซื้อ การเขียนใบสั่งซื้อ วิธีเสนอใบสั่งซื้อ ไม่ควรมีขั้นตอนยุ่งยากที่ทำให้ผู้ซื้อเกิดความไม่สะดวกและรำคาญใจ นอกจากนี้ควรมีบริการทางการเงินสำหรับลูกค้าที่ไม่มีเงินสด แต่มีความสามารถในการชำระหนี้ในอนาคต โดยจัดให้มีการขายเชื่อ หรือเป็นตัวแทนติดต่อแหล่งเงินทุนให้
- 4) การสร้างความเชื่อถือเกี่ยวกับกำหนดระยะเวลาส่งของ หมายถึง ผู้ขายจะต้องสร้างความเชื่อถือโดยรักษาสัญญาเกี่ยวกับกำหนดส่งของ รวมถึงการกำหนดเวลาให้ผู้ซื้อได้ทราบว่าจะได้รับสินค้าภายในวันนับตั้งแต่ผู้ขายได้รับใบสั่งซื้อ เพื่อผู้ซื้อจะได้มีข้อมูลในการกำหนดจุดสั่งซื้อ (Order Point) ของกิจการผู้ซื้อ

5) การให้การฝึกอบรมทางด้านเทคนิคและวิชาการ เพื่อให้ลูกค้าได้ทราบวิธีการใช้ที่ถูกต้อง รวมทั้งช่วยเพิ่มพูนวิชาการที่ทันสมัยให้กับลูกค้าอยู่เสมอ

6) การจัดแสดงเกี่ยวกับสินค้าและวิธีการใช้ให้กับลูกค้าอย่างเต็มที่ โดยการจัดแสดงดังกล่าวกิจการไม่ควรแสดงกิริยาผูกมัดลูกค้าว่าจะต้องทำการซื้อ แต่ควรจัดแสดงด้วยความจริงใจและเต็มที่ ซึ่งจะมีส่วนช่วยให้สถานการณ์การขายเกิดตามขึ้นมาเอง

7) อะไหล่และวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้สำหรับสินค้าคงหาได้ง่าย บริการนี้จะมีส่วนอย่างมากต่อการตัดสินใจซื้อของลูกค้า ทั้งนี้เพราะลูกค้าต้องคำนึงถึงปัญหาการซ่อมแซมและบำรุงรักษาซึ่งจำเป็นต้องใช้อะไหล่ดังกล่าว ดังนั้นขอบเขตงานการบริการลูกค้าจึงไม่ได้มุ่งเฉพาะตัวรูปแบบและคุณภาพสินค้าเท่านั้น แต่ต้องคำนึงถึงการบริการอะไหล่และวัสดุอุปกรณ์ ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องใช้ควบกับสินค้านั้น ๆ ด้วย

8) การให้บริการหลังการขาย เป็นบริการที่กิจการจัดเพื่อสนับสนุนหลังเกิดการขายแล้ว บริการเหล่านี้ได้แก่ การจัดหาสินค้าใหม่มาแทนสินค้าชำรุด หรือการจัดหาสินค้ามาใช้แทนระหว่างที่นำสินค้าไปซ่อมแซม การบริการการซ่อมแซม การบริการให้คำแนะนำเมื่อลูกค้ามีปัญหาเกี่ยวกับการใช้งานสินค้านั้น โดยบริการเหล่านี้ต้องเป็นไปอย่างรีบด่วน ให้บริการทันทีที่ได้รับคำร้อง

ลักษณะเฉพาะของบริการ การบริการมีลักษณะเฉพาะแตกต่างไปจากสินค้าอื่น ๆ ดังนี้ (อัจจิมา จันทราทิพย์, 2525)

1) จับต้องไม่ได้ (Intangibility)

การบริการเป็นสิ่งที่จับต้องไม่ได้ด้วยประสาททั้งห้าได้ก่อนซื้อ ดังนั้นปัญหาการขายอยู่ที่โปรแกรมการส่งเสริมของกิจการ เช่น พนักงานขาย การจัดโฆษณาชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากบริการมากกว่าตัวสินค้า (การบริการ)

2) แยกออกจากกันไม่ได้ (Inseparability)

ในด้านการตลาด หมายถึง การขายมีทางเดียว คือ การขายโดยตรง (Direct Sale) ผู้ขายบริการคนเดียว ไม่สามารถขายในตลาดหลายแห่งได้ อันเป็นการจำกัดขอบเขตดำเนินการของกิจการ การบริการนี้มีลักษณะเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะงานจึงเพิ่มบริการได้น้อย

3) ลักษณะแตกต่างกัน (Heterogeneity)

การบริการจากคนเดียวกันแต่ต่างวาระกันไม่เหมือนกัน จึงเกิดปัญหาการพิจารณาคุณภาพของการบริการก่อนการซื้อ

4) เป็นความต้องการที่สูญเสียได้ง่ายและขึ้นลงมาก (Perishability and Fluctuating Demand)

การบริการมีการสูญเสียสูง สดือกไม่ได้ โดยเฉพาะตลาดของการบริการขึ้นลงตามฤดูกาล

ประเภทของบริการ จำแนกประเภทของการบริการได้ในหลายลักษณะด้วยกัน ได้แก่

1) การจำแนกประเภทของบริการตามลักษณะของผู้ขาย

ในทางการตลาดสำหรับบริการ การจำแนกตามลักษณะของผู้ขายจะแยกได้ดังนี้คือ

(1) กิจการที่ทำโดยเอกชน ซึ่งจะรับผิดชอบเองทั้งหมดไม่ว่าจะมีกำไรหรือขาดทุน

(2) กิจการที่ทำโดยเอกชน แต่ไม่มุ่งหวังกำไร เช่น สถาบันการศึกษา หรือสมาคมบางแห่ง เช่น สมาคมสตรีไทย สมาคมผู้บำเพ็ญประโยชน์

(3) กิจการที่ทำโดยรัฐฯ ซึ่งรวมถึงกิจการสาธารณูปโภคต่าง ๆ การขนส่ง สวนสาธารณะ การท่องเที่ยว อาจจะมีเอกชนถือหุ้นร่วมบางส่วนได้

2) การจำแนกประเภทตามลักษณะของผู้ซื้อ

การใช้บริการเพื่อประโยชน์ส่วนตัวหรือในครัวเรือนอาจจะถือเป็นแบบหนึ่งของการจำแนกตามลักษณะผู้ซื้อ โดยเฉพาะบริการส่วนตัว เช่น ตัดผม ตัดเล็บ และบริการบันเทิง บริการขนส่ง บริการประกันภัย บริการกฎหมาย มักเป็นการใช้บริการตามความพอใจของแต่ละบุคคลหรือแต่ละครอบครัว

3) การจำแนกประเภทตามลักษณะเหตุจูงใจ

เหตุจูงใจในการซื้อสินค้าและบริการเป็นเรื่องที่นักการตลาดจะต้องให้ความสนใจเสมอ ไม่ว่าจะเป็นซื้อด้วยเหตุผลหรือด้วยอารมณ์ก็ตามย่อมมีผลกระทบกระเทือนต่อการตัดสินใจในการซื้อ เป็นต้นว่า เขาซื้อเพราะความเคยชิน ซื้อเพราะแรงกระตุ้นหรือซื้อโดยมีแผนล่วงหน้ามาก่อน โดยแยกเป็นกลุ่มดังนี้

โดยทั่วไปแล้ว การใช้บริการไม่ว่าจะส่วนตัวหรือของอุตสาหกรรมมักจะเป็นเหตุจูงใจทางด้านเหตุผล (Rational) มากกว่า ใช้บริการด้วยอารมณ์ ทั้งนี้ เนื่องจากบริการนั้นเป็นสิ่งที่ไม่มีตัวตน จะโฆษณาหรือจัดแสดงให้ดู หรือครอบครองเป็นเจ้าของย่อมทำไม่ได้ ฉะนั้นบริการจะดีหรือไม่ดีขึ้นอยู่กับปฏิบัติงานของผู้ขายบริการ

อย่างไรก็ตาม การตัดสินใจซื้อด้วยอารมณ์อาจมีขึ้นได้ในบริการบางประเภท เช่น บริการส่วนตัว บริการรักษาสุขภาพ บริการบันเทิง หรือบริการบางอย่างที่มองเห็นได้ การใช้บริการอาจทำเพื่อชื่อเสียง หรือฐานะ เช่น การซื้อตั๋วเครื่องบินชั้นหนึ่ง การดูโชว์ที่มีค่าผ่านประตูแพง ๆ การเล่นเกมสล็อตที่คึกคักที่สุด ฯลฯ

4) การจำแนกตามลักษณะการซื้อในทางปฏิบัติ

สัญญาซื้อบริการอาจจะตกลงซื้อเป็นหน่วย (Unit) บางอย่างซื้อเพื่อบริโภค บางอย่างซื้อเพื่อใช้ในอุตสาหกรรม บางทีซื้อให้เป็นของขวัญ แต่ประเพณีทั่วไปนิยมซื้อสินค้าเป็นของขวัญ ฉะนั้น การให้บริการเป็นของขวัญจึงมีน้อยมาก อาจจะมีในลักษณะเช่นให้ตั๋วเรือบินไปต่างประเทศ ให้ตั๋วฟรีไปดูภาพยนตร์ ดูกีฬา ฯลฯ

บางอย่างการจำแนกในลักษณะนี้อาจหลักเกณฑ์เกี่ยวกับสินค้ามาใช้ได้คือ แบ่งเป็นการซื้อตามสะดวก (Convenience) ซื้อโดยเลือกซื้อ (Shopping) และซื้อโดยเจาะจงซื้อ (Specialty) โดยคำนึงถึงว่าถ้าเป็นบริการประเภทที่ใช้ตามความสะดวกจะเป็นบริการที่อาศัยความชำนาญน้อยกว่า ส่วนบริการที่เลือกซื้อหรือเลือกใช้นั้นจะรวมถึงบริการที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับสินค้าที่เจาะจงซื้อด้วย และบริการที่เจาะจงใช้ (Specialty Services) นั้นหมายถึงการเจาะจงใช้บริการของคนใดคนหนึ่ง เช่น หมอ ทนายความ ธนาคาร ร้านทานม ร้านตัดผม เป็นต้น

5) การจำแนกตามลักษณะของผลิตภัณฑ์

บริการส่วนใหญ่จำแนกประเภทตามลักษณะของผลิตภัณฑ์หลักที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นบริการสาธารณูปโภค หรือผลิตภัณฑ์บริการที่ออกแบบเฉพาะตามความต้องการของผู้ซื้อบริการบางประเภทที่ใช้หลักเกณฑ์อื่นนี้ไม่ได้เลย เช่น การประกันภัย เป็นบริการอันหนึ่งที่ไม่สามารถจำแนกตามลักษณะของผลิตภัณฑ์ได้ขึ้นอยู่กับผู้รับประกัน

6) การจำแนกตามระเบียบข้อบังคับที่มีอยู่

บางครั้งบริการอาจจะถูกจำแนกตามตึกฎีของกฎหมายที่กฎข้อบังคับมีอยู่ โดยแบ่งเป็น

กลุ่มที่ 1 บริการที่มีกฎข้อบังคับมากที่สุด ได้แก่บริการเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของชนกลุ่มใหญ่ หรือของสาธารณะ เช่น สาธารณูปโภค การเงิน การขนส่ง และการคมนาคม และในกลุ่มของบริการเหล่านี้ กฎข้อบังคับต่าง ๆ ยังมีแตกต่างกันออกไป เมื่อเทียบกับโทรศัพท์ โทรทัศน์ ไฟฟ้า แก๊ส ธนาคารพาณิชย์และบริษัทเงินทุน

กลุ่มที่ 2 บริการที่มีกฎข้อบังคับรองลงมาได้แก่ บริการคนกลางเกี่ยวกับการขายสินค้าและบริการทั่วไป โรงแรม โมเต็ล โรงภาพยนตร์

กลุ่มที่ 3 บริการที่ไม่ว่าเกี่ยวข้องกับสาธารณชน กฎหมายไม่ค่อยเข้าไปยุ่งเกี่ยว ได้แก่ บริการส่วนตัว บริการทางธุรกิจหรือบริการวิชาชีพ บริการซ่อมแซมทุกชนิด บริการกฎหมาย บริการแพทย์ บริการกีฬาอาชีพ

การกำหนดนโยบาย การบริการในการกำหนดนโยบายการบริการลูกค้าว่าควรจะมีการให้บริการรายการใดบ้าง และควรให้ระดับการบริการระดับใดนั้น ก็ควรจะพิจารณาปัจจัยหลักดังต่อไปนี้เป็นแนวทาง ได้แก่

1) ลักษณะสินค้า

ลักษณะสินค้าเป็นปัจจัยที่จะกำหนดความจำเป็นของการบริการลูกค้า สินค้าบางอย่างต้องการบริการมากรายการ บางอย่างต้องการบริการเพียงบางรายการ ซึ่งกิจการต้องเข้าใจลักษณะสินค้าของตนและจัดรายการบริการให้เหมาะสม ตัวอย่างสินค้าที่มีลักษณะต้องการบริการ เช่น

สินค้าที่มีมูลค่ามาก ลูกค้าก็ต้องมีความแน่ใจในคุณภาพสินค้าก่อนตัดสินใจซื้อ ดังนั้น ผู้ขายควรเสนอบริการสาธิตการใช้สินค้านั้น รวมทั้งรับประกันและเสนอบริการซ่อมแซมให้คำแนะนำเมื่อมีปัญหาในการใช้ ฯลฯ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้ลูกค้า

สินค้าที่มีเทคนิคและวิธีการใช้โดยเฉพาะ ลูกค้าก็ต้องการบริการให้คำแนะนำปรึกษา การฝึกอบรมเกี่ยวกับวิธีการใช้งาน การซ่อมแซมบำรุงรักษา ฯลฯ

สินค้าที่มีการขนส่งไม่สะดวก ลูกค้าก็ต้องการบริการขนส่งจากผู้ขาย

สินค้าที่ต้องมีการติดตั้ง ลูกค้าก็ต้องการบริการติดตั้ง และให้ผู้ขายทดลองการใช้หลังจากติดตั้ง

สินค้าที่ลูกค้าต้องเสี่ยงต่อผลที่จะเกิดจากการใช้สินค้า เช่น เครื่องสำอาง เครื่อง

ใช้ไฟฟ้า ฯลฯ ลูกค้าก็ต้องการการรับประกันและการชดเชยค่าเสียหาย ถ้าคุณภาพไม่เป็นไปตามที่ตกลง

สินค้าบริการเช่น การขนส่ง การให้คำปรึกษา การให้กู้ยืม ลูกค้าก็ต้องการบริการทางด้านความสะดวก และความเชื่อถือได้ในบริการ เป็นต้น

จะเห็นว่าลักษณะสินค้าเป็นตัวกำหนดรายการบริการ ถ้ากิจการตัดรายการบริการที่จำเป็นมากสำหรับสินค้านั้น อาจจะมีผลทำให้การขายไม่ประสบผลสำเร็จได้

2) ลักษณะลูกค้าเป้าหมาย

ลูกค้าเป้าหมายของกิจการแต่ละประเภทจะมีลักษณะต่างกัน และแม้แต่กิจการประเภทเดียวกันก็อาจจะมีลักษณะรายละเอียดลูกค้าเป้าหมายต่างกันได้ ดังนั้น การกำหนดนโยบายการบริการลูกค้าจึงต้องพิจารณาลักษณะลูกค้าเป้าหมายเป็นหลักดังนี้

ก. ในกรณีกิจการที่ทำการผลิต ลูกค้าเป้าหมายคือ กิจการค้าส่งและกิจการค้าปลีก

ข. ในกรณีกิจการค้าส่ง ลูกค้าเป้าหมายคือ กิจการค้าปลีก

ค. ในกรณีกิจการค้าปลีก ลูกค้าเป้าหมายคือ ลูกค้าที่นำสินค้าไปบริโภค

ซึ่งลูกค้าแต่ละประเภทมีลักษณะและมีความต้องการรายการบริการต่างกัน เช่น ลูกค้าร้านค้าปลีกต้องการบริการห่อของขวัญ ในขณะที่ลูกค้าของกิจการค้าส่งไม่ต้องการบริการลักษณะนี้เป็นต้น ดังนั้นในการกำหนดนโยบายการบริการจึงต้องศึกษาและสอบถามความต้องการของลูกค้าเป็นเกณฑ์ นั่นคือ ต้องเสนอบริการให้ตรงกับความต้องการของลูกค้า จึงจะมีผลทำให้การบริการช่วยเพิ่มยอดขายและกำไรให้กับกิจการ

3) ลักษณะคู่แข่งและภาวะเศรษฐกิจ

คู่แข่งและภาวะเศรษฐกิจเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายการบริการลูกค้าเช่นกัน ในสภาพที่กิจการมีคู่แข่งน้อย หรือมีภาวะเศรษฐกิจคล่องตัว งานการให้บริการลูกค้าก็อาจลดน้อยลงได้ แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าคู่แข่งมีมากขึ้น กิจการก็จำเป็นต้องเสนองานบริการลูกค้าให้มากขึ้น เพื่อดึงลูกค้าให้กับกิจการ หรือถ้าภาวะเศรษฐกิจไม่คล่องตัว จะมีผลทำให้การตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคตัดสินใจยากขึ้น การบริการลูกค้าก็จำเป็นต้องมีมากขึ้น เพื่อช่วยจูงใจให้มีการตัดสินใจซื้อง่ายขึ้น

นอกจากพิจารณาจำนวนคู่แข่งกันแล้ว ยังต้องพิจารณารายการและระดับบริการที่คู่แข่ง
 ขึ้นเสนอให้แก่ลูกค้า โดยกิจการต้องพยายามเสนอรายการและระดับบริการที่สู้กับคู่แข่งกันได้หรือ
 ในกรณีที่ไม่สามารถทำได้ ก็ต้องใช้วิธีการทางการตลาดวิธีอื่นที่ทำให้สินค้าของกิจการมีความแตก
 ต่าง เช่น ถ้าไม่สามารถให้บริการขนส่งหรือบริการสินเชื่อก็ควรจะลดราคาขายให้ต่ำกว่าคู่แข่ง
 บ้าง เป็นต้น

ปัจจัยหลักต่าง ๆ ที่กล่าวแล้วนี้ เป็นเพียงแนวทางที่กิจการจะใช้พิจารณากำหนด
 นโยบายของกิจการเท่านั้น ส่วนการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายการบริการลูกค้าว่าควรจะมีการ
 บริการมากน้อยเพียงใด เป็นเหตุผลของกิจการแต่ละกิจการ กิจการบางแห่งอาจจะไม่สนใจการ
 ให้บริการลูกค้ามากรายการ โดยมีเหตุผลว่าการบริการลูกค้าทำให้ค่าใช้จ่ายในการจัดจำหน่าย
 เพิ่มขึ้น กิจการจึงตัดสินใจลดการบริการลูกค้า โดยจำหน่ายสินค้าในราคาถูกลงกว่าปกติก็ได้แต่บาง
 กิจการก็อาจจะมีนโยบายตรงข้าม คือ กิจการจะเน้นการบริการลูกค้าแม้ว่าค่าใช้จ่ายในการจัด
 จำหน่ายจะเพิ่มขึ้น แต่ก็มีผลทำให้ยอดขายเพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งถ้าเพิ่มในอัตราที่สูงกว่าค่าใช้จ่ายก็จะมี
 ผลทำให้เกิดกำไรเพิ่มขึ้น

ความสำคัญของการบริการ

1) การบริการลูกค้าทำให้ผลิตภัณฑ์มีความแตกต่าง (Product Differentiation)

ผลิตภัณฑ์จะแตกต่างกันด้วยสาเหตุหลายประการ เช่น คุณภาพ รูปร่าง คราสินค้า การบรรจุภัณฑ์
 ฯลฯ ถ้ากิจการสามารถทำให้ผลิตภัณฑ์มีความแตกต่าง ก็จะทำให้สินค้าของกิจการค่อนข้างมีอิสระ
 ในการกำหนดราคา แต่ถ้ากิจการไม่สามารถปฏิบัติได้ กิจการก็จำเป็นต้องตั้งราคาตามที่เป็นอยู่
 ในตลาด การตั้งราคาสูงหรือต่ำกว่าจะมีผลกระทบกระเทือนคือ ถ้าตั้งราคาสูงกว่าก็ทำให้สินค้า
 ขายไม่ได้ และถ้าตั้งราคาต่ำกว่าก็จะมีแนวโน้มทำให้เกิดสงครามราคา

ดังนั้น ในสภาพที่มีการแข่งขันและสินค้าไม่แตกต่างทางด้านสายตาของผู้ซื้อ กิจการ
 ควรเลือกนโยบายการแข่งขันที่ไม่ใช้ราคาเป็นเครื่องมือ (Nonprice Competition) แต่ใช้
 การบริการลูกค้าเข้าช่วยเพื่อทำให้ผลิตภัณฑ์แตกต่างทางด้านความรู้สึกแทน สรุปได้ว่าการทำให้
 ผลิตภัณฑ์แตกต่างมีหลายวิธี คือ มีทั้งทำให้แตกต่างโดยวัดได้ด้วยสายตา และการทำให้แตกต่าง
 โดยวัดได้จากความรู้สึก

2) การทำให้ลูกค้ามีความพอใจ การบริการที่ดีมีส่วนช่วยทำให้ลูกค้ามีความพอใจ มี

ทัศนคติที่ดีต่อกิจการ และเชื่อถือกิจการ เช่น การบริการรับประกัน ช่วยทำให้ลูกค้าเกิดความเชื่อถือและไว้วางใจคุณภาพของสินค้า เป็นต้น

การสร้างความปลอดภัยและทัศนคติที่ดีให้กับลูกค้ามีผลดีต่อกิจการในระยะยาว จะมีส่วนช่วยอย่างมากในการรักษากิจการลูกค้าที่มีอยู่แล้ว และช่วยเพิ่มจำนวนลูกค้าใหม่ในอนาคตให้มากขึ้น โดยลูกค้าที่มีอยู่แล้วจะช่วยชักนำลูกค้าใหม่ให้กับกิจการ ซึ่งถ้าเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องจะมีผลทำให้ตราสินค้าของกิจการเป็นที่ยอมรับและเกิดค่านิยม (Goodwill) ทำให้กิจการเกิดความสะดวกในการนำสินค้าอื่น ๆ ออกสู่ตลาด โดยใช้ตราชื่อดังกล่าว

3) การบริการที่ดีทำให้การจัดจำหน่ายเป็นไปอย่างคล่องตัว ช่วยสนับสนุนการขาย ทำให้อัตราหมุนเวียนของสินค้า (Inventory Turnover) เป็นไปตามต้องการ คือลูกค้าพอใจในคุณภาพสินค้าและบริการ ก็จะทำให้การซื้อสินค้าจากกิจการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งทำให้กิจการสามารถกำหนดอัตราหมุนเวียนที่ต้องการและระดับสินค้าคงเหลือได้สอดคล้องใกล้เคียงกับความต้องการของลูกค้า

4) นโยบายการบริการลูกค้ากำหนดช่องทางการจัดจำหน่าย กิจการที่ต้องการควบคุมการให้บริการแก่ลูกค้าที่ซื้อสินค้าไปบริโภคจะเลือกช่องทางการจัดจำหน่ายโดยตรง หรือช่องทางการจัดจำหน่ายที่สั้นที่สุด ตัวอย่างเช่นกิจการที่เน้นการบริการทางด้านเทคนิคการใช้ยังลูกค้าที่ซื้อสินค้าไปบริโภค จะเลือกช่องทางการจัดจำหน่ายโดยตรงจากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภค ทั้งนี้เพื่อกิจการจะได้ควบคุมการบริการให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเป็นที่พอใจของลูกค้าให้มากที่สุด แม้ว่าการเลือกใช้ช่องทางการจัดจำหน่ายดังกล่าวทำให้ภาระของกิจการมีมากขึ้นรวมทั้งค่าใช้จ่ายในการจัดจำหน่ายจะเพิ่มมากขึ้นก็ตาม แต่กิจการถือว่าการให้บริการแก่ผู้บริโภคสุดท้ายจะมีส่วนช่วยทำให้การตัดสินใจซื้อของลูกค้าง่ายขึ้น และทำให้ยอดขายเพิ่มมากขึ้นด้วย

5) การบริการลูกค้าทำให้เกิดอรรถประโยชน์ทางด้านเวลา และสถานที่ คือ ลูกค้าสามารถบริโภคสินค้าตามจำนวนที่ต้องการได้ภายในเวลาและสถานที่ที่ต้องการ โดยกิจการต้องเลือกช่องทางการจัดจำหน่าย วิธีการขนส่ง วิธีการเก็บรักษา ฯลฯ ที่จะมีผลทำให้สินค้ากระจายไปยังลูกค้าเป้าหมาย ทำให้ลูกค้าเกิดความสะดวกในการซื้อ

Berry และ Parasurman (1991) ได้ให้แนวความคิดเกี่ยวกับการที่จะทำให้การบริการมีคุณภาพดี 5 องค์ประกอบที่สำคัญเรียงตามลำดับ ดังนี้

1) ความน่าเชื่อถือ เป็นความสามารถที่จะให้บริการตามที่ได้ตกลงไว้กับลูกค้าอย่าง

นำเชื่อถือและถูกต้อง

- 2) ความรับผิดชอบ เป็นความเต็มใจที่จะให้บริการแก่ลูกค้าอย่างรวดเร็ว
- 3) ความมั่นใจ เป็นการให้บริการด้วยความรู้ความสามารถรวมทั้งกิริยามารยาทของพนักงาน ที่จะโน้มน้าวให้ลูกค้ามีความมั่นใจและเชื่อถือในการบริการ
- 4) ความเอาใจใส่ เป็นการดูแลและให้บริการลูกค้าอย่างใกล้ชิดเป็นรายบุคคล
- 5) ความมีตัวตน คือมีหลักฐานเป็นภาพลักษณ์ของตัวอาคาร เครื่องมือ เครื่องใช้ บุคลากรและการติดต่อสื่อสารที่สะดวกรวดเร็ว

Heskett, Sasser และ Hart (1990) ได้ศึกษาถึงการบริการอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้ประกอบการจะต้องมีสิ่งเหล่านี้

- 1) กลยุทธ์ (Strategy) บริษัทที่ให้บริการชั้นนำใช้หลัก "การเข้าถึงลูกค้า" โดยมีการตั้งกลุ่มลูกค้าเป้าหมายที่ชัดเจน รวมทั้งความพยายามที่จะตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้า
- 2) ศึกษาแนวความคิดจากผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จ
- 3) การกำหนดมาตรฐานของการให้บริการที่สูงขึ้น และมีเป้าหมายของการบริหารที่ชัดเจน
- 4) ระบบการติดตามผลงานด้านการให้บริการ
- 5) ระบบการตอบรับความพึงพอใจและการหาข้อบกพร่องจากลูกค้า
- 6) สร้างความพึงพอใจให้แก่พนักงาน เช่นเดียวกับลูกค้า

ลักษณะการประกอบธุรกิจหลักทรัพย์

งานด้านการดำเนินงานของบริษัทหลักทรัพย์ สามารถจัดลักษณะการประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ได้เป็น 4 ประเภท ดังนี้

- 1) ประเภทให้บริการ (Services) เป็นลักษณะการทำหน้าที่ให้บริการเพื่ออำนวยความสะดวกและส่งเสริมการลงทุน โดยได้รับค่านายหน้า หรือค่าธรรมเนียม หรือบำเหน็จเป็นค่าตอบแทน ได้แก่ การดำเนินการในลักษณะต่อไปนี้

(1) บริการนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ (Securities-Broker Services) แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

ก. ทำหน้าที่เป็นตัวแทนผู้ลงทุนในการซื้อขายหลักทรัพย์จดทะเบียน และ
หลักทรัพย์รับอนุญาตผ่านทางตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งเรียกว่า The Organized Securities
(Stock) Exchanges โดยตัวแทนที่ทำหน้าที่ดังกล่าวนี้มีอยู่ 2 พวก คือ

- ตัวแทนที่เป็นบริษัทสมาชิกตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งสามารถเข้าไปทำการ
ประมูลซื้อขายหลักทรัพย์ในห้องค้าหลักทรัพย์ของตลาดหลักทรัพย์ได้

- ตัวแทนที่ทำหน้าที่เป็น Sub Broker โดยเป็นผู้รับคำสั่งซื้อคำสั่งขาย
จากลูกค้า และแจ้งคำสั่งนั้นไปยังบริษัทสมาชิกที่มีข้อตกลงกันอยู่ เพื่อทำการประมูลซื้อขายหลัก
ทรัพย์ในห้องค้าหลักทรัพย์ของตลาดหลักทรัพย์ให้ต่อไป

ตัวแทนทั้ง 2 พวกนี้มีความแตกต่างกันเฉพาะด้านการทำหน้าที่ดังกล่าวไว้
แล้วเท่านั้น ส่วนบริการอื่น ๆ ไม่มีข้อแตกต่างกันแต่อย่างใดทั้งสิ้น เช่น การซื้อด้วยเงินเชื่อ
(Margin Trading) อัตราค่าธรรมเนียมรายหน้า ต้องเป็นไปตามข้อกำหนดของตลาดหลัก-
ทรัพย์ เป็นต้น

ข. ทำหน้าที่โดยวิธีการซื้อหรือจัดการให้บุคคลทั้งสองฝ่ายเข้าทำสัญญา
ซื้อขายแลกเปลี่ยนหลักทรัพย์กัน หรือเป็นตัวแทนของคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายในการ
ซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนหลักทรัพย์ ซึ่งหลักทรัพย์เหล่านั้นเป็นหลักทรัพย์ที่มีได้จดทะเบียน หรือมิได้
เป็นหลักทรัพย์รับอนุญาต ซึ่งต้องทำการซื้อขายนอกตลาดหลักทรัพย์

(2) บริการที่ปรึกษาการลงทุน (Investment-Advisor Services) การ
บริการที่ปรึกษาการลงทุนในที่นี้ หมายถึง การให้คำแนะนำแก่ประชาชนไม่ว่าโดยทางตรงหรือ
ทางอ้อมเกี่ยวกับ คุณค่าของหลักทรัพย์ หรือความเหมาะสมในการลงทุนหรือซื้อขายหลักทรัพย์ใดๆ
มิใช่การทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาการลงทุนจัดตั้งบริษัท หรือลงทุนประกอบกิจการอุตสาหกรรมหรือ
ให้คำปรึกษาการลงทุนในด้านอื่น ๆ ซึ่งไม่เกี่ยวกับธุรกิจหลักทรัพย์

บริษัทหลักทรัพย์จะมีเจ้าหน้าที่ซึ่งมีความชำนาญในด้านธุรกิจหลักทรัพย์ มีข้อมูลต่าง ๆ
ของหลักทรัพย์จดทะเบียนและหลักทรัพย์รับอนุญาต ทำการวิเคราะห์ตัวเลขสถิติต่าง ๆ ของการ
ซื้อขายหลักทรัพย์และมีการติดต่อข่าวสารต่างๆ เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการให้คำแนะนำปรึกษา
การลงทุนแก่ลูกค้าของตน ดังนั้น ก่อนที่จะมีการตัดสินใจลงทุนในหลักทรัพย์ใด ควรจะได้มีการขอ
คำแนะนำปรึกษาการลงทุนกับบริษัทหลักทรัพย์ก่อน ซึ่งเป็นการลดความเสี่ยงภัยในการลงทุนได้
ทางหนึ่ง และโดยปกติบริษัทหลักทรัพย์จะไม่คิดค่าบริการแต่อย่างใด เป็นการให้บริการฟรี

(3) บริการจัดจำหน่ายหลักทรัพย์ (Securities-Underwriter Services) เป็นการจำหน่ายหลักทรัพย์ของธุรกิจอันได้แก่ หุ้นสามัญ (Common Stock) หุ้นบุริมสิทธิ (Preferred Stock) หุ้นกู้ (Debenture Stock) พันธบัตร (Bonds) ในตลาดแรก (Primary Market) หรือตลาดหลักทรัพย์ออกใหม่ (New Issue Market) ซึ่งเป็นตลาดที่มีความสำคัญเป็นพิเศษสำหรับประเทศที่กำลังพัฒนา เพราะจะมีผลโดยตรงต่อการจัดตั้งและการเจริญเติบโตของรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ

2) ประเภทการลงทุน (Investment) เป็นการดำเนินการลงทุนซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนหลักทรัพย์ในนามของตนเอง โดยมุ่งหวังผลตอบแทนจากการลงทุนนั้นในรูปดอกเบี้ย (Interest) เงินปันผล (Dividend) กำไร (Profit) ซึ่งตามลักษณะนี้มีการเสี่ยงภัยอยู่มาก ถ้ามองนโยบายในการจัดสร้างกองทุนหลักทรัพย์ลงทุน (Policies in Construction of the Portfolio) นโยบายในการจัดการกองทุนหลักทรัพย์ลงทุน (Policies in Management of the Portfolio) และการจัดการกองทุนหลักทรัพย์ลงทุนเพื่อกำไร (Portfolio Management for Profit) ไม่ใช่พอที่อาจจะมีผลกระทบถึงเสถียรภาพของเงินลงทุน (Stability of Principal) และเสถียรภาพของรายได้ (Stability of Income) ได้

ส่วนในด้านเงินทุนสำหรับการลงทุนประเภทนี้ บริษัทที่ประกอบธุรกิจเงินทุนควบคู่กับธุรกิจหลักทรัพย์มีความได้เปรียบกว่าบริษัทที่ประกอบธุรกิจหลักทรัพย์เพียงธุรกิจเดียว ทั้งนี้ เนื่องจากบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์สามารถกู้ยืมเงินโดยตรงกับประชาชนทั่วไปได้โดยการออกตั๋วสัญญาใช้เงิน แต่บริษัทหลักทรัพย์ไม่สามารถกระทำได้ ด้วยมีข้อจำกัดทางกฎหมาย การลงทุนของบริษัทหลักทรัพย์จึงต้องใช้เงินทุนของตนเองหรือกู้ยืมจากสถาบันการเงินอื่น ซึ่งมีต้นทุนของเงินลงทุนสูงจากดอกเบี้ยเงินกู้ยืม

3) ประเภทจัดการลงทุน (Investment Manager) ปัจจุบันมีบริษัทหลักทรัพย์ กองทุนรวมจำกัด เพียงบริษัทเดียวเท่านั้นที่ดำเนินการประเภทจัดการลงทุน โดยการออกตราสารหรือหลักฐานแสดงสิทธิในทรัพย์สินของแต่ละโครงการจำหน่ายแก่ประชาชน เช่น โครงการกองทุนสินทรัพย์ โครงการกองทุนสินทรัพย์สอง โครงการสินทรัพย์สาม โครงการสินทรัพย์สี่ โครงการสินทรัพย์ห้า และโครงการกองทุนทรัพย์สินทวี เป็นต้น หลักฐานแสดงสิทธิของแต่ละโครงการนั้นเรียกว่า "หน่วยลงทุน" มีมูลค่าที่ตราไว้หน่วยละ 10 บาท สำหรับห้าโครงการแรก และมีมูลค่าที่ตราไว้หน่วยละ 100 บาท สำหรับโครงการหลังและเป็นหลักทรัพย์จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เงินทุน

(Investment Funds) ที่บริษัทหลักทรัพย์ กองทุนรวม จำกัด ระดมได้จากประชาชนตามโครงการกองทุนดังกล่าว นั้น ได้นำไปลงทุนในกิจการพาณิชย์กรรมและอุตสาหกรรมที่มั่นคงและมีอนาคต

4) ประเภทจัดการกองทุน (Investment Funds Manager) ปัจจุบันมีบริษัทหลักทรัพย์เพียง 10 บริษัทที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังออกกฎกระทรวงอนุญาตให้ประกอบกิจการจัดการกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ในลักษณะของ Provident Funds ได้แก่ บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ ภัทรธนกิจ จำกัด บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์สินเอเชีย จำกัด บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ เอ็มซีซี จำกัด บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์กรุงเทพธนธร จำกัด บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ กรุงศรีอยุธยา จำกัด บริษัทหลักทรัพย์กองทุนรวม จำกัด บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ ชีตตี้คอร์ป จำกัด บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ทีเอสไอ จำกัด บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ธนสยาม จำกัด และบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ บางกอกอินเวสเมนต์ จำกัด

ลักษณะการจัดบริการของบริษัทหลักทรัพย์

พนักงานของหลักทรัพย์จะต้องมีหน้าที่และคุณสมบัติดังนี้

- 1) คำนวณรับนักลงทุนด้วยความสุภาพอ่อนโยน และให้เกียรติเสมอ
- 2) คำนวณรับนักลงทุนด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใส
- 3) คำนวณรับนักลงทุนด้วยการให้ความช่วยเหลือ และกระตือรือร้นอยู่เสมอ
- 4) คำนวณรับนักลงทุนด้วยความอบอุ่นและยินดีให้ความช่วยเหลือเท่าที่ช่วยได้
- 5) คำนวณรับนักลงทุนด้วยความพยายามเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้น แทนที่จะแสวงหาเป็นไม่ว่า

เข้าใจ

- 6) คำนวณรับนักลงทุนด้วยความเอาใจใส่ แทนที่จะแสวงหาเป็นไม่ว่าสนทนา
- 7) คำนวณรับนักลงทุนด้วยความจริงจังแทนที่จะแสวงหา
- 8) คำนวณรับนักลงทุนด้วยความอดทนแทนที่จะทำให้ขุ่นเคือง
- 9) คำนวณรับนักลงทุนด้วยความคุ้นเคย
- 10) คำนวณรับนักลงทุนด้วยความเพียรที่จะค้นหาข้อเท็จจริง แทนที่จะมีการถกเถียงกัน
- 11) คำนวณรับนักลงทุนด้วยการปฏิบัติหน้าที่ให้ทันใจแทนที่จะชักช้า
- 12) คำนวณรับนักลงทุนด้วยการเห็นคุณค่าของงานที่มาติดต่อ แทนที่จะแสดงอาการ

เจียมใจ

13) จัดหาข้อมูลหรือข่าวสารที่นักลงทุนต้องการ ในการตัดสินใจซื้อ-ขายหลักทรัพย์

14) จัดเตรียมอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ให้บริการแก่นักลงทุนอย่างเพียงพอ

15) จัดเตรียมสถานที่จอดรถเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักลงทุน

จากการศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับการบริการนั้น จะพบว่าในธุรกิจบริษัทเงินทุน หลักทรัพย์ก็เป็นกิจการที่เน้นการให้บริการแก่นักลงทุนเป็นสำคัญ เช่น การให้บริการด้านสถานที่ความสะดวกสบาย พนักงานต้อนรับ บริการให้คำแนะนำ บริการปรึกษา รวมไปถึงการให้บริการด้านข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็ว ทันสมัย และถูกต้อง สามารถนำไปวิเคราะห์ การผันแปรของราคาหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ได้

2.8 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เจน ประสิทธิ์ล้ำค่า (2526) ศึกษาเรื่อง "พฤติกรรม การเคลื่อนไหวของราคาหลักทรัพย์" นี้มีความมุ่งหมายที่จะศึกษาว่าลักษณะการเคลื่อนไหวของราคาหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเป็นไปตามทฤษฎี Random Walk หรือไม่ ซึ่งทฤษฎีนี้ถือว่าลำดับราคาเปลี่ยนแปลงไม่แน่นอนลักษณะการเคลื่อนไหวของราคาหลักทรัพย์เกิดขึ้นอย่างสุ่ม ไม่ได้ขึ้นอยู่กับลักษณะการเปลี่ยนแปลงของราคาในอดีต โดยเน้นว่าลักษณะการเคลื่อนไหวหรือแนวโน้มในอดีตไม่สามารถใช้เป็นประโยชน์ในการคาดการณ์แนวโน้มราคาหลักทรัพย์ในอนาคตได้ ซึ่งขัดแย้งกับทฤษฎีการวิเคราะห์ทางเทคนิค (Technical Analysis)

ผลที่ได้จากการศึกษาพฤติกรรม การเคลื่อนไหวของราคาหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์สามารถสรุปได้ว่าลำดับราคาเปลี่ยนแปลงไม่ได้เป็นอิสระกัน ซึ่งไม่อาจกล่าวได้ว่าเป็นไปตามทฤษฎี Random Walk แสดงว่าพฤติกรรม การเคลื่อนไหวของราคาหลักทรัพย์มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งเป็นการยอมรับการวิเคราะห์ทางเทคนิค (Technical Analysis) กล่าวคือ ข้อมูลราคาหลักทรัพย์ในอดีต (P_{t-1}) เป็นข้อมูลที่สามารถศึกษาและติดตาม ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการอธิบายพฤติกรรม การเคลื่อนไหวของราคาหลักทรัพย์ในอนาคตได้ ตามทฤษฎีการวิเคราะห์ทางเทคนิคมีความเชื่อว่า "รูปแบบการเคลื่อนไหวของราคาในอดีตจะหวนกลับมาเกิดขึ้นใหม่ในอนาคตได้" ดังนั้น การศึกษารูปแบบต่าง ๆ ตามวิธีการทางเทคนิคอาจถือเป็นประโยชน์ต่อการพยากรณ์การเคลื่อนไหวของราคาหลักทรัพย์ในอนาคต

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าผู้ลงทุนจะสามารถศึกษาพฤติกรรมการเคลื่อนไหวของราคาหลักทรัพย์ได้โดยวิธีการวิเคราะห์ทางเทคนิค แต่ผู้ลงทุนก็จำเป็นต้องศึกษาถึงภาวะเศรษฐกิจ ภาวะอุตสาหกรรมที่อาจจะมีผลกระทบต่อบริษัท ที่เป็นสินค้าในตลาดหลักทรัพย์ ตลอดจนศึกษา ภาวะบริษัทว่ามีความเจริญเติบโตขนาดใด มีโครงการอะไร นโยบายในการบริหารเป็นอย่างไร เพราะปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้จะมีผลกระทบต่อราคาค่าของหุ้นของบริษัทซึ่งจะมีผลต่อราคาหลักทรัพย์ในที่สุด การศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวเรียกว่าการวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐาน (Fundamental Analysis) ซึ่งมีประโยชน์แก่การคัดเลือกบริษัทที่จะลงทุนในหลักทรัพย์ของบริษัทใด ขณะที่ศึกษานโยบายการเคลื่อนไหวของราคาในอัตราตามทฤษฎีการวิเคราะห์ทางเทคนิค เพื่อหาช่วงจังหวะเวลาที่เหมาะสมที่สุดในการซื้อหรือขายหลักทรัพย์

นงนารถ ชัยรัตนวรรณ (2534) ได้ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ลักษณะตลาดของบริษัทเงินทุน และบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์ในประเทศไทย วัตถุประสงค์หลักของการศึกษานี้ ก็เพื่อวิจัยถึงลักษณะตลาดของบริษัทเงินทุนและบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์ พร้อมทั้งวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างผลกำไรกับส่วนแบ่งตลาดและปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาพบว่า ในด้านภาพรวมของบริษัทเงินทุนและบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์นั้น ส่วนแบ่งตลาดมีความสัมพันธ์มากที่สุดต่อผลกำไร ส่วนในกลุ่มของบริษัทขนาดใหญ่และบริษัทที่เป็นกลุ่มอิสระ ๆ พบว่า มูลค่าสุทธิของสินทรัพย์รวมมีความสัมพันธ์มากที่สุดต่อผลกำไร และส่วนสุดท้ายพบว่า ในกลุ่มของบริษัทขนาดกลางและขนาดเล็กนั้น อัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมมีความสัมพันธ์มากที่สุดต่อผลกำไร

สุวิมล วงศ์มาศ (2523) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารเงินทุนของบริษัทเงินทุนและหรือหลักทรัพย์ในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์ศึกษาถึงลักษณะ และวิธีการดำเนินงานกิจการของบริษัทเงินทุนและหรือหลักทรัพย์ในประเทศไทย และวิเคราะห์ถึงการบริหารเงินทุนในลักษณะความสัมพันธ์แหล่งที่มาและแหล่งใช้ไปของเงินทุน เพื่อดูว่าบริษัทเหล่านั้นมีการใช้เงินทุนสอดคล้องกับอายุใช้งานของสินทรัพย์หรือไม่

จากการศึกษาปรากฏว่า นับตั้งแต่ พ.ศ.2517 เป็นต้นมา บริษัทเงินทุนและหรือหลักทรัพย์ในประเทศไทยได้มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านเงินฝากและเงินให้กู้ยืม เมื่อเทียบกับสถาบันการเงินอื่นและได้ทวีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศขึ้นเรื่อย ๆ เงินทุนของบริษัทเหล่านี้จะได้อำนาจมาจาก 2 แหล่งใหญ่ ๆ คือ แหล่งเงินทุนจากการกู้ยืมและจากส่วนของผู้

ถือหุ้น สำหรับการระดมเงินทุนจากการกู้ยืมซึ่งเป็นแหล่งที่ใหญ่และสำคัญที่สุดนิยมกระทำกันโดยมี
 ตัวสัญญาใช้เงินเป็นเครื่องมือสำคัญในการระดมเงินทุน ในด้านการใช้เงินทุน แหล่งใช้ที่ใหญ่
 และสำคัญที่สุดของกิจการคือ การให้กู้ยืม การให้กู้ยืมนี้จะกระทำได้ในขอบเขตที่ได้รับอนุญาตจาก
 กระทรวงการคลังซึ่งจะออกมาในรูปแบบใดก็ได้แต่ที่กระทำกันมาก คือการรับซื้อลดเช็ค การให้
 บริการเช่าซื้อรถยนต์ การให้กู้ยืมเพื่อซื้อหลักทรัพย์ การให้กู้ยืมระยะสั้น ฯลฯ

ในด้านความสัมพันธ์ของแหล่งที่มาและใช้ไปของเงินทุนของบริษัทเงินทุนและหรือหลัก
 ทรัพย์ บริษัทขนาดใหญ่จะมีการใช้หนี้สินหมุนเวียนส่วนใหญ่ในสินทรัพย์หมุนเวียนหนี้สินหมุนเวียน
 บางส่วน หนี้สินระยะยาวทั้งหมดและส่วนของผู้ถือหุ้นบางส่วนในสินทรัพย์ระยะยาว และใช้ส่วน
 ของผู้ถือหุ้นบางส่วนในสินทรัพย์ประจำ บริษัทขนาดกลางมีการใช้หนี้สินหมุนเวียนทั้งหมดและหนี้สิน
 ระยะยาวบางส่วนในสินทรัพย์ระยะยาว และใช้ส่วนของผู้ถือหุ้น บางส่วนในสินทรัพย์ประจำ บริษัท
 ขนาดเล็กมีการใช้หนี้สินหมุนเวียนทั้งหมด หนี้สินระยะยาวทั้งหมดและส่วนของผู้ถือหุ้นบางส่วนใน
 สินทรัพย์หมุนเวียน และใช้ส่วนของผู้ถือหุ้นบางส่วนในสินทรัพย์ระยะยาวและสินทรัพย์ประจำ ซึ่ง
 หมายความว่าบริษัทขนาดกลางมีแหล่งที่มาและใช้ไปของเงินทุนสอดคล้องกับการบริหารเงินทุนที่ดี
 กว่าขนาดอื่น ๆ ในขณะที่ขนาดใหญ่แม้จะมีการบริหารเงินทุนที่ไม่สู้สอดคล้องกับอายุใช้งานของ
 สินทรัพย์ แต่ก็ยังคงมีสภาพคล่องสูง และความเสี่ยงภัยในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ส่วนขนาดเล็กมี
 นโยบายปลอดภัยสูงมาก

จากการศึกษาเอกสารผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ทราบว่า ยังไม่มีการศึกษาวิจัยใน
 เรื่องที่กำลังดำเนินการศึกษาวิจัย และการศึกษาวิจัยส่วนมากเป็นการวิจัยประเภทเอกสาร
 (Documentary Research) ผลการวิจัยจะเป็นเรื่องของพฤติกรรมและการเคลื่อนไหวของราคา
 หลักทรัพย์ที่เปลี่ยนแปลงไปมีความสัมพันธ์กับการยอมรับการวิเคราะห์ทางเทคนิค (Technical
 Analysis) นอกจากนี้ก็ยังเป็นเรื่องของการบริการธุรกิจตลาดหลักทรัพย์ ทั้งในด้านส่วนแบ่ง
 การตลาดการลงทุน ระดมทุน และการใช้ไปของเงินทุน จะมีในส่วนของผู้ถือหลักทรัพย์บ้าง เช่น
 ระยะเวลา การถือหลักทรัพย์ การซื้อขายหลักทรัพย์และความเสี่ยง เป็นต้น